

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2013- 2016**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jitka Drazinská

Bezpečnostní systém České republiky

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Zdeněk Fiala Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINET STUDIES

2013- 2016

BACHELOR THESIS

Jitka Drazinská

Security system of the Czech Republic

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor: JUDr. Zdeněk Fiala Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 28. 1. 2016

Jitka Drazinská

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování JUDr. Zdeňkovi Fialovi Ph.D. Za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce

Anotace

Bakalářská práce se zabývá bezpečnostním systémem České republiky. Je zaměřena na zjištění, jak různé skupiny v české společnosti vnímají pocit bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb, zda se cítí bezpečně v místě svého bydliště i v České republice jako celku. V práci se autorka současně zamýšlí nad otázkami vlivu současného dění ve světě na smýšlení občanů České republiky a na jejich přístup k ekonomickým migrantům a válečným uprchlíkům. Autorka se dále ptá, zdali česká veřejnost považuje uprchlíky z jiných zemí za reálnou hrozbu pro mír a bezpečnost v České republice.

Klíčová slova

Bezpečnost, mezinárodní vztahy, riziko, hrozby, krizová situace, válka

Annotation

This Bachelor thesis focuses on the security system in the Czech Republic. It aspires to identify how different groups of Czech citizens feel about their sense of safety, security risks and threats, whether they feel safe at the place where they live and in the Czech Republic in general. The author also investigates what influence the current world events have on the views of Czech citizens and their attitude to economic migrants and war refugees. The author goes on to ask whether the Czech general public considers refugees from other countries an actual threat to peace and security in the Czech Republic.

Keywords

Security, international relations, risk, threats, crisis situation, war

OBSAH

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 OPERACIONALIZACE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 Pojem bezpečnost.....	12
1.2 Pojem systém (soustava)	19
1.3 Bezpečnostní systém a jeho prvky	19
1.4 Bezpečnostní politika státu	22
1.5 Pojmy hrozby a riziko	23
1.6 Pojmy krizová situace a mimořádná událost.....	25
2 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY	27
2.1 Stav a trendy v zajištění bezpečnosti ČR	27
2.2 Právní úprava pro zajištění bezpečnosti ČR.....	31
2.3 Bezpečnostní hrozby a rizika	32
3 Historická reflexe a hlavní výzvy v oblasti bezpečnosti	34
II. PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 Empirický průzkum vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností	38
4.1 Formulace výzkumného problému a hypotéz	38
4.2 Popis průběhu dotazníkového šetření.....	40
4.3 Základní charakteristika souboru respondentů.....	43
4.4 Deskripce a interpretace výsledků výzkumu – dotazník pro veřejnost.....	45
4.5 Shrnutí	58
ZÁVĚR	60
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	61
PŘÍLOHY	66

ÚVOD

„Víra, že lze dosáhnout bezpečnosti vyzbrojováním národů, je osudnou iluzí.“

Albert Einstein

Nehraje roli, v jaké době člověk žije nebo do jaké se narodil. Vždy jednoznačně platilo a i nadále platí, že se člověk potřebuje cítit bezpečně a jistě, ať už se jedná o ochranu zdraví nebo bezpečnosti. Stejně tak se potřebuje cítit uvolněně, bez nátlaku, hrozeb a stresu. Je nadmíru jasné, že bezpečnost má značný vliv na kvalitu života člověka, stejně tak jako i na ekonomické dopady pro stát. Za účelem zajištění větší bezpečnosti se Česká republika stává členem aliancí, což například přispívá k tomu, že zpracovává a průběžně novelizuje či aktualizuje svou bezpečnostní strategii. Bezpečnostní hrozby v dnešním pojetí se značně odlišují od těch, kterým musela Česká republika čelit v minulosti a které sloužily jako podklad pro vytvoření vlastní bezpečnostní politiky. Dříve také platilo, že státy představují jediné relevantní hráče. To dnes již zdaleka neplatí a státy musí svůj vliv sdílet s mnoha dalšími aktéry na nižších, stejně tak jako na vyšších úrovních. I když se riziko vzniku válečného konfliktu v posledních letech výrazně snížilo, škody stejného významu a rozsahu mohou způsobit jak jednotlivci, tak také aktivity nestátních subjektů.

Možná ještě intenzivněji si obyvatelé uvědomují, jak důležitý je pocit bezpečí v místě bydliště. Jedná se totiž o velmi významný faktor, který má krom jiného vliv také na spokojenost obyvatel v místě bydliště. Současně se podílí rovněž na ochotě obyvatel zapojovat se do kulturních a společenských aktivit, které se v místě jejich bydliště organizují / pořádají. Vnímání pocitu bezpečí v místě bydliště se v případě České republiky různí na základě daného regionu. Stejně tak se vnímání bezpečí v očích obyvatel České republiky různí v závislosti na rozdílné denní době, odlišných sociodemografických skupin obyvatel a v neposlední řadě sehrává důležitou roli také charakter obce, v níž obyvatelé žijí.

Předkládaná bakalářská práce si klade za cíl vypracovat základnu poznatků orientovanou na problematiku bezpečnostního systému České republiky a získat a

analyzovat relevantní informace o vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností. Dále si klade za cíl:

- zmapovat rozdíly ve vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi jednotlivými skupinami respondentů,
- zjistit pocit bezpečí občanů České republiky a obav z trestné činnosti,
- zjistit zkušenosti občanů České republiky s trestnou činností,
- zmapovat zkušenosti občanů České republiky s prací Policie ČR,
- zjistit důvody, proč se občané České republiky necítí bezpečně v místě svého bydliště,
- zjistit přístup občanů České republiky k hrozbám pro mír ve světě a bezpečnost České republiky i celé Evropy.

Z formulace hlavního cíle vyplývají 3 vzájemně propojené tematické okruhy výzkumu, jež na sebe navazují:

- 1. První okruh, průzkumný, je orientován na zjištění, jak se od sebe liší subjektivní vnímání míry pocitu bezpečnosti veřejnosti v místě jejich bydliště a v ČR.*
- 2. Druhý okruh je zaměřen na zmapování klíčových faktorů, které negativně ovlivňují pocit bezpečí veřejnosti v místě bydliště.*
- 3. Třetí okruh je věnován zjišťování, které vybrané skupiny či organizace považuje česká veřejnost za vážnou hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost v ČR.*

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a sice na část teoretickou a část praktickou neboli empirickou. První kapitola teoretické části je věnována operacionalizaci definic, přičemž byly vymezeny základní pojmy (pojem bezpečnost, systém – soustava, bezpečnostní systém a jeho prvky, bezpečnostní politika státu, hrozba a riziko, krizová situace, mimořádná událost), jimž byla věnována pozornost v rámci dotazníkového šetření.

Ve druhé, teoretické kapitole je pozornost zaměřena na bezpečnostní systém České republiky. Rozebírán je stav a trendy v zjišťování bezpečnosti České republiky. Představena je také právní úprava pro zajištění bezpečnosti ČR a podrobněji jsou prezentovány pojmy bezpečnostní hrozba a riziko. Třetí, teoretická kapitola se soustředí na podání historické reflexe a hlavních výzev v oblasti bezpečnosti.

Praktická část bakalářské práce zahrnuje čtvrtou kapitolu, která je logickým vyústěním teoretických pasáží. V úvodu empirické části je představen autorský dotazník (nazvaný – *Vnímání míry pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností*), který byl použit v průzkumu. Tento dotazník byl vytvořen na základě teoreticko-metodologických východisek, jež řešila postupně stanovené výzkumné otázky. Ve čtvrté kapitole je rovněž představena pilotáž a následně vlastní výzkum. Na konci čtvrté kapitoly je umístěno shrnutí získaných výsledků prostřednictvím dotazníkového šetření. Závěr bakalářské práce pak hodnotí naplnění stanovených cílů. Konkretizuje přínos práce a upozorňuje na některá varovná zjištění pro celou českou společnost, jež byla získána v rámci dotazníkového šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OPERACIONALIZACE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Pojem bezpečnost

„Ten, kdo se ve jménu bezpečnosti vzdává svobody, nezaslouží si ani svobodu ani bezpečnost.“

Benjamin Franklin

Bezpečnost představuje tradiční a současně jednu z nejdůležitějších hodnot v životě každého člověka a jako taková je uznávána napříč rozdílnými kulturami a společnostmi. Je-li bezpečnost ohrožena, znamená to, že i všechny ostatní hodnoty rázem ztrácí na významu. Obecně totiž platí, že není-li zajištěna bezpečnost, nemohou se rozvíjet ani žádné další činnosti. Je proto víc než zřejmé, že bezpečnostní vztahy mezi státy přímo ovlivňují také životy jednotlivých osob.

Bezpečnost zastupuje široký, mezioborový pojem (objevuje se ve společenskovědních /politologie, sociologie, psychologie, ekonomie/; přírodovědných / medicína, ekologie/; i technických oborech / strojírenství, informatika/; a každým oborem je používán částečně odlišně; a zároveň figuruje jako klíčový pojem bezpečnostní politiky), který lze chápat různými způsoby a na který prakticky neexistuje široká shoda. Nadto se tento pojem používá i v obecné mluvě a každý člověk tak má svůj vlastní výklad a představu o tom, jaký význam může tento velmi široký pojem nést. V různých oblastech lidské činnosti mu tak bývá přisuzován odlišný význam i rozdílná míra závažnosti.

Těžko uchopitelný, příliš neurčitý a špatně definovatelný pojem, jakým bezpečnost bezpochyby je, zahrnuje celou řadu aspektů a lze jej definovat z různých hledisek. Objevuje se v nejužívanějších slovních spojeních, v jednotlivých zákonných předpisech, v názvech státních institucí atd. (tj. například bezpečnost vojenská, sociální, lidská, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, požární bezpečnost, bezpečnost silničního provozu, kolektivní bezpečnost, bezpečnost leteckého provozu, kybernetická bezpečnost, energetická

bezpečnost, environmentální bezpečnost, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu při práci aj.).

O definici bezpečnosti se v rámci jednotlivých vědních oborů pokoušela celá řada autorů, o čemž svědčí i značné množství rozdílných definic bezpečnosti, jejichž význam se odvíjí od konkrétního konceptuálního, teoretického a časového rámce, do něhož jsou jednotlivé definice přímo zasazeny. Jednotná, dnes všeobecně přijímaná definice bezpečnosti proto prakticky neexistuje. Lze však využít stávající definice a pomocí nich následně vymezit dílčí atributy pojmu bezpečnost (mimo jiné i dimenze bezpečnosti). Bezpečnostní studia v tomto kontextu považují snahu o stanovení jednotné definice bezpečnosti za dlouhodobý proces, který vpřed postupuje jen velmi pomalými krůčky.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost¹ ke slovu „*bezpečný*“ připojuje synonymum „*jistý*“. *Bezpečný* – neboli ten, kdo je bez nebezpečí, cítí se bezpečný (například bezpečný před zloději, bezpečná doprava). *Bezpečný* rovněž znamená „*poskytující ochranu před nebezpečím*“ (například bezpečný úkryt) a „*nepochybný*“ či „*zaručený*“. Stejně tak latinské slovo – *securus*, jež dnes tvoří jak základ anglického, tak také německého slova, znamenalo: *bezstarostný, klidný, nestarající se, veselý, bezstarostný* a podle Robejška² je pojímáno jako stav všeobecné jistoty, jinými slovy jako stav „*ne-nebezpečnosti*“.

V nejobecnějším významu může být bezpečnost definována jako stav, kdy se individua, skupiny a státy necítí ohroženy závažnými (bezpečnostními) hrozbami, případně se před nimi považují za účinně chráněné. Jinak řečeno, bezpečnost vyjadřuje „*stav, ve kterém neexistují hrozby pro daný referenční objekt (skupina, ke které se bezpečnost vztahuje), popřípadě jsou tyto hrozby zásadně eliminovány.*“³

¹ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. 2.*, opravené a doplněné vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0493-9. s. 29.

² **ROBEJŠEK, Petr.** Bezpečnost. K morfologii klasického pojmu. *Mezinárodní politika*. 1998, roč. 22, č. 12, s. 21–23. ISSN 0543-7962.

³ **MAREŠ, Miroslav, Zeman, Petr.** Úvod do pojetí bezpečnostních hrozeb. In **SMOLÍK, Josef, ŠMÍD, Tomáš et al.** *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2010. s. 9. ISBN 978-80-210-5288-8.

Referenčním objektem se přitom nejčastěji rozumí stát, případně skupina, mezinárodní organizace, lidský druh aj. Z tohoto důvodu klíčovou úlohu sehrává vždy objekt, k němuž jsou bezpečnostní zájmy přímo vztaženy.

V předkládané bakalářské práci se referenčním objektem stala Česká republika, její obyvatelstvo a národní zájmy. Bezpečnost je v tomto případě chápána tradičně, státocentricky, což znamená, že bezpečnost jednotlivce je odvozována od bezpečnosti státu.⁴

Jednotlivé státy mohou vnímat a ve skutečnosti také vnímají ohrožení své bezpečnosti naprosto rozdílnou optikou, dle svých zkušeností a priorit. Obecně však platí, že bezpečnost je předmětem veřejné politiky a jako taková závisí na plánování. Rychle se měnící mezinárodní bezpečnostní prostředí spolu s narůstající hrozbou mezinárodního terorismu klade stále větší nároky na stát, jenž musí přijmout větší odpovědnost za svou vlastní bezpečnost i za bezpečnost svých občanů.

Bezpečnost jako stav bývá zpravidla chápána negativně – a sice jako ideální stav bez jakýchkoliv objektivních hrozeb. Hrozba může být namířena kupříkladu vůči obyvatelstvu, svrchovanosti a územní celistvosti státu, nezávislosti státu, demokratickému právnímu státu a principům právního státu, vnitřnímu pořádku, majetku, životnímu prostředí, plnění mezinárodních bezpečnostních závazků atp. Jako institucionální nástroj pro dosažení těchto cílů vystupuje – „*komplexní, funkční a dynamicky se rozvíjející bezpečnostní systém.*“⁵

Vztaženo na státy, „*stát je bezpečný v tom případě, když je zajištěna obrana jeho území a hodnot, které se na něm nacházejí, fungování jeho institucí a ochrana obyvatelstva. Pokud jde o státy, hovoří se o objektivním a subjektivním smyslu jejich bezpečnosti. První z těchto případů znamená, že hodnoty, které sdílí společnost, nejsou vystaveny žádné přímé hrozbě. A subjektivní smysl znamená, že neexistuje strach, že by se tyto sdílené hodnoty mohly stát předmětem útoku. Z toho se pak odvozují základní otázky: jaká nebezpečí by*

⁴ DRULÁKOVÁ, Radka. Postdemokracie v Evropské unii: bezpečnost versus občanské svobody? *Mezinárodní vztahy*. 2006, roč. 41, č. 2, s. 5-22. ISSN 0323-1844.

⁵ *Bezpečnostní strategie České republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. [online] 2003 [cit. 2015-08-28]. Dostupné z: http://wtd.vlada.cz/files/rvk/brs/dokumenty/bezpecnostni_strategie_2003.pdf.

mohla ohrozit bezpečnost státu a jeho přežití, jak by se mohla projevit, jak je třeba jim čelit.“⁶

Povětšinou je tak bezpečnost pojímána jako ideální stav, nebo jen jako představa o něm, k níž se stát snaží směřovat prostřednictvím realizace bezpečnostní politiky (více podkapitola 1.4). Zajištění bezpečnosti je doslova během na dlouhou trať. Ideální stav se však nenachází v žádné z oblastí lidského života, natož v tak subtilní oblasti, jakou je právě bezpečnost státu.

Je nadmíru jasné, že plná či stoprocentní bezpečnost neexistuje, poněvadž většinou je možné dosáhnout jen určitého rozsahu eliminace hrozeb nebo ochrany před nimi a bezpečnost tak bývá zajištěna více či méně. Bezpečnost není nikdy možné exaktně změřit, i z tohoto důvodu si mnoho zástupců odborné i laické veřejnosti pokládá zcela klíčovou otázku: *Kolik ze bezpečnosti vlastně postačuje?!⁷*

Pojem bezpečnost bývá v praxi popisován velmi často nejrůznějšími adjektivy, která se určitým způsobem týkají zejména charakteru (původu):

- a) hrozeb, které bezpečnost ohrožují,
- b) opatření, nástrojů či institucí, které mají bezpečnost zajišťovat a chránit,
- c) objektů, jejichž bezpečnost má být chráněna.⁸

Ve vztahu k referenčnímu objektu, jehož bezpečnost má být zajištěna (ve většině případů se jedná o stát, seskupení států, mezinárodní organizace atp.), lze definovat vnitřní a vnější bezpečnost uvnitř státu. Oba termíny se přitom zčásti překrývají, neboť některé

⁶ **SMOLÍK, Josef.** *Úvod do studia mezinárodních vztahů.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5131-3. s. 24.

⁷ **EICHLER, Jan.** *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století.* 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – AVIS, 2006. 303 s. ISBN 80-7278-326-2.

⁸ **SMOLÍK, Josef.** *Úvod do studia mezinárodních vztahů.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5131-3. s. 27.

hrozby vnitřní bezpečnosti mohou za určitých okolností nabývat až rozměru mezinárodního a do té míry ovlivňovat i bezpečnost vnější.⁹

Termín vnitřní bezpečnost (jedná-li se o existenci, potlačování a eliminaci či ochranu před hrozbami, majících svůj původ zevnitř objektu) rovněž přináší k jen těžko definovatelným a současně vícevýznamovým pojmům. Pojmem vnitřní bezpečnost bývají často zaštitěny procesy, instituce a opatření ve vnitřní politice, jejichž úkolem je nastolit a udržovat takové poměry, v nichž bude na straně jedné respektován právní pořádek, a na straně druhé budou státní orgány s to vykonávat své funkce.

Logika proto říká, že do vnitřní bezpečnosti spadá vše, co není obranou či ochranou před vnějším napadením, a že vnitřní bezpečnost usiluje o ochranu státu, území a společnosti například proti terorismu, špionáži, sabotáži, extremismu, produkci a pašování drog, organizovanému zločinu atd. Synonymem pro vnitřní bezpečnost se do té míry stává bezpečnost policejní.¹⁰

Například v německé jazykové oblasti se nezřídka užívá také synonymní označení, a sice termín „veřejná bezpečnost“. Tento termín se však v českém prostředí příliš neujal, což je jistě pozůstatek z éry komunistického Československa, kdy byla tímto termínem označována policie – Veřejná bezpečnost.

Termín veřejná bezpečnost bývá užíván ve dvou různých významových rovinách – ve významu vnitrostátním, týkajícím se především vnitřního mírového soužití občanů ve svobodném právním státě, a v poslední době i ve významu mezinárodním, případně přeshraničním (zejména v rámci Evropské unie).

⁹ ZEMAN, Petr. Hrozba a riziko. In ZEMAN, Petr (ed). *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2.

¹⁰ SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5131-3. ¹⁰ ZEMAN, Petr. Hrozba a riziko. In ZEMAN, Petr (ed). *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2.

¹⁰ SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5131-3.

Samostatnou vnitřní bezpečnost lze širěji charakterizovat jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující objekt (zpravidla národní stát, popřípadě mezinárodní organizace) a jeho zájmy akcemi zevnitř a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních vnitřních hrozeb efektivně vybaven a k ní ochoten. Hrozby demokratickému národnímu státu i jeho opatření proti nim se přitom týkají ohrožování demokratického politického systému od extremistů, sociálního systému od masové kriminality, hospodářství od korupce a ekonomické kriminality a sociálního, hospodářského a politického systému celkově od organizovaného zločinu.“¹¹

Slovním spojením vnější bezpečnost (jedná-li se o přítomnost, potlačování a eliminaci či ochranu před hrozbami, majících svůj původ vně objektu) se označuje potřeba zabezpečit, aby státu a jeho společnosti nehrozilo nebezpečí ze strany jiných států a společností.¹² Za nástroj jejího zajištění, stejně jako za nedílnou součást bezpečnostní politiky, byla po dlouhá staletí pokládána zahraniční politika. Ovšem v současné době byl již tento názor překonán.

Až do konce studené války bylo na vnější bezpečnost národního státu nahlíženo zejména v kontextu vojenské bezpečnosti, což je dáno faktem, že vojenský útok na stát řádnou armádou jiného státu znamenal dominantní vnější hrozbu. Za účelem eliminace této hrozby státy v první řadě budovaly a udržovaly své vlastní vojenské síly, ale současně také uzavíraly spojení s jinými státy. Jinak řečeno: realizovaly mírovou diplomacii. Zachování vnější bezpečnosti si za všech okolností žádá znalost hrozeb, nebezpečí a rizik, stejně jako pravděpodobnosti událostí, které mohou za jistých okolností vyústit ba i do útoku.

Bezpečnost lze rovněž třídit na základě počtu zúčastněných aktérů, přičemž každou z těchto úrovní lze vnitřně dále sociálně diferencovat, například skupinová bezpečnost může být podmíněna pohlavím, věkem, národností, rasou, povoláním atp.¹³

¹¹ MAREŠ, Miroslav. In ZEMAN, Petr (ed). *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2. s. 17.

¹² SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5131-3.

¹³ ŠKVRNDA, František. Vybrané sociologické aspekty bezpečnostních rizik. Príspevok do diskusie o chápaní pojmu. *Mezinárodní vztahy*. 2002, roč. 37, č. 2, s. 81-88. ISSN 0323-1844.

Je-li k bezpečnosti přistupováno jako k antropocentrickému¹⁴ problému, je možné vyčlenit tyto základní úrovně:

- individuální – osobní ochrana zdraví, majetku atd.,
- skupinovou,
- státní,
- mezinárodní,
- globální – ta může, ale nemusí souviset s lidskou činností; planeta Země může například čelit kosmickým hrozbám, jež mohou velmi vážně ohrozit nejen ji, ale i její obyvatele – těmi nejnebezpečnějšími pak jsou dopady planetek (Škvrnda, 2003).

Někteří autoři pracují právě tak s rozdělením na takzvanou tvrdou (tj. tradiční vojenskou) a měkkou bezpečnost (kriminalita, organizovaný zločin, nevojenské hrozby životnímu prostředí apod.). Tvrdá bezpečnost je zaměřena na mezistátní hrozby a obrana je zajištěna vojenskými prostředky. Naproti tomu měkká bezpečnost využívá takzvané nevojenské nástroje, například policii, tajné služby, prostředky ochrany životního prostředí atp.¹⁵

Případně se lze v odborné literatuře ještě setkat s rozdělením na kolektivní a individuální bezpečnost. Zatímco kolektivní bezpečnost probíhala tradičně zejména na principu uzavírání spojenectví mezi státy, které se potýkaly se srovnatelným ohrožením, individuální bezpečnost vyvíjela tlak na vytváření větších a lépe vyzbrojených armád. Podstatou kolektivní bezpečnosti tedy je princip kolektivní obrany, který lze stručně a výstižně vyjádřit větou: „*útok na jednoho je útokem na všechny*“. Naopak výzvy individuální bezpečnosti jsou v čase poměrně konstantní a týkají se obzvláště osobní ochrany zdraví, majetku atd.

Po zevrubném vymezení pojmu bezpečnost je nutné se dále seznámit s některými následujícími (základními) pojmy bezpečnostní problematiky a lépe jim tak porozumět.

¹⁴ Antropocentrický, tj. považující člověka za nejdůležitější realitu a hodnotu světa, přírody i společnosti.

¹⁵ **ZEMAN, Petr (ed).** *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2.

Často se lze totiž setkat s tím, že termíny, jako jsou – nebezpečí, riziko, hrozba, ohrožení, bývají nejen v médiích, ale i v oficiálních bezpečnostních dokumentech používány nejasně, nebo dokonce nesprávně. Zároveň platí, že se jednotlivé termíny mohou měnit v závislosti na konkrétním kontextu, zemi či instituci.

1.2 Pojem systém (soustava)

Obvykle se systémem rozumí uspořádání prvků do vztahů, které jsou ve vzájemné interakci (ovlivňují sebe navzájem i chování celku) a z daného souboru prvků vytvářejí relativní celek a jednotu. Každý z jednotlivých prvků je jistým způsobem závislý nejméně na jednom dalším prvku. Jednotlivé prvky se mohou slučovat do podsystémů. Pakliže by došlo k rozdělení systému na jednotlivé části, ztratil by systém své vlastnosti.

Poznání a analýza systému vždy čerpá z rozboru stavu systému, jeho změn a procesu vývoje, řešení problémů jeho struktury, vztahů k vnějšímu prostředí, vnitřních a vnějších vazeb a ucelenou analýzu jeho působení v praxi.

Pojmem bezpečnostní systém státu se pak rozumí: „*institucionální nástroj pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky. Je tvořen příslušnými prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci, územní samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, které mají odpovědnost za zajištění bezpečnosti státu.*“¹⁶

1.3 Bezpečnostní systém a jeho prvky

Stávající bezpečnostní systém České republiky (dále již jen ČR) je výsledkem několikaletého vývoje. „*Při jeho vytváření bylo navázáno na české tradice a zkušenosti a současně bylo využito i poznatků srovnatelných evropských demokracií. Hlavní principy*

¹⁶ *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu.* Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. Odbor bezpečnostní politiky, 2009. [online] 2009 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-státu.aspx>.

*zajištění bezpečnosti ČR jsou definovány v ústavním pořádku a navazujících právních předpisech.*¹⁷

Bezpečnostní systém ČR, jako institucionální nástroj pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky, v tomto ohledu slouží k zajištění základních funkcí státu a je institucionálním nástrojem pro zajištění bezpečnosti státu, udržení a prosazení životních, strategických a dalších důležitých zájmů státu na straně jedné a k zajištění adekvátní a efektivní reakce na bezpečnostní hrozby a rizika na straně druhé.

Souhrnně vyjádřeno – základní funkcí bezpečnostního systému ČR je:

- plánování,
- řízení,
- koordinace,
- vyhodnocování činnosti jednotlivých prvků při zajišťování bezpečnosti ČR;¹⁸

a jeho cílem je:

- chránit civilní obyvatelstvo před nebezpečím,
- odstranit bezprostřední účinky pohrom,
- zabezpečit ochranu života, zdraví a majetku,
- zajistit fungování základních úkolů státu,
- ochraňovat strategické a další významné zájmy ČR.¹⁹

Z výše uvedeného přímo vyplývá, že systém musí být s to adekvátním způsobem a operativně reagovat na veškeré možné a pravděpodobné bezpečnostní hrozby. Je proto nezbytné, aby dovedl koncepčně a dlouhodobě reagovat na měnící se bezpečnostní prostředí.

¹⁷ Bezpečnostní strategie České republiky. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. [online] 2003 [cit. 2015-08-28]. Dostupné z: http://wtd.vlada.cz/files/rvk/brs/dokumenty/bezpecnostni_strategie_2003.pdf.

¹⁸ RAŠEK, Antonín. Systém komplexního řízení bezpečnosti České republiky – východisko pro modernizaci bezpečnostního systému. *Vojenské rozhledy*. 2012, roč. 21, č. 1, s. 21-41. ISSN 1210-3292.

¹⁹ Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I) a Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II) ze dne 8. června 1977.

Bezpečnostní systém ČR tvoří příslušné prvky (aktéři), tj. především orgány zákonodárné, výkonné a soudní moci, dále pak prvky územní samosprávy. Opomíjet ale nelze ani právnické a fyzické osoby, které nesou odpovědnost za zajištění bezpečnosti státu a společnosti. Jednotlivé prvky vždy disponují určitými funkčními kompetencemi tak, jak to stanovují příslušné zákony, utváří hierarchickou strukturu, jsou centrálně řízeny a koordinovány, popřípadě mohou na jednotlivých úrovních působit samostatně v rozsahu své působnosti. Naprosto klíčové je, aby jednotlivé prvky dokázaly za všech situací stabilně reagovat a fungovat a aby dokázaly maximálně absorbovat rizikový potenciál bezpečnostního prostředí.

Principiální funkci státu, jíž je zajištění ochrany zájmů občanů před ohroženími a riziky působícími proti zájmům zvenčí i zevnitř dané společnosti, plní:

1.) prvky institucionální ústřední:

- prezident republiky (Kancelář prezidenta republiky),
- Parlament ČR (Poslanecká sněmovna, Senát),
- vláda (a její pracovní orgány),
- jednotlivé resorty – ústřední správní úřady;

2.) prvky institucionální územní, kam patří orgány:

- krajů a dalších územních správních úřadů (Krajské hygienické stanice),
- obcí (zvláště s rozšířenou působností);

3.) prvky výkonné, kterými jsou:

- ozbrojené síly ČR,
- ozbrojené bezpečnostní sbory,
- záchranné sbory,
- záchranné služby,
- havarijní služby,
- právnické a fyzické osoby (nemocnice).

1.4 Bezpečnostní politika státu

Bezpečnostní politika má multidisciplinární charakter. Odpovídá nejvyššímu typu strategie, jenž integruje zahraniční a vnitřní politiku a obranu státu.²⁰ Jako bezpečnostní politika jednotlivých států je tudíž chápána společenská činnost, jejíž základ utváří souhrn základních státních zájmů a cílů, stejně tak jako i souhrn opatření a kroků k jejich dosažení. Po obsahové stránce pojímá ochranu státu před napadením zvenčí, ochranu bezpečnosti občanů, počítaje v to ochranu jejich práv, majetku a ochranu zřízení a právního řádu.²¹ Bezpečnostní politika (v případě demokratických zemí) povětšinou usiluje o:

- zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu,
- uchování demokratických základů státu,
- udržení činnosti demokratických institucí,
- zajištění ekonomického a sociálního rozvoje státu,
- zajištění ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí,
- zajištění plnění mezinárodních závazků.²²

Bezpečnostní politiku státu tvoří 5 základních komponentů:

- zahraniční politika,
- obranná politika,
- politika v oblasti vnitřní bezpečnosti,
- hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu,
- politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu.²³

²⁰ **JANDA, Jaroslav, et al.** *Bezpečnostní politika České republiky: závěrečná zpráva z výzkumného projektu*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996. 159 s. ISBN 80-85864-23-1.

²¹ **ADAMOVÁ, Karolina, et al.** *Politologický slovník*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 284 s. ISBN 80-7179-469-4.

²² **KRČ, Miroslav.** Bezpečnost prostředí a jeho analýza, jako základ rozvoje doktorského studijního programu vojenský management. In *9. doktorandská konference „Nové přístupy k zajištění bezpečnosti státu“*. Brno: Univerzita obrany Brno, 2014, s. 3-8. ISBN 978-80-7231-926-8. s. 3.

²³ **FRANK, Libor, STOJAR, Richard.** *Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojené síly. Studie*. Brno: Univerzita obrany, 2010. 40 s.

1.5 Pojmy hrozby a riziko

Oba pojmy, tj. hrozba a riziko, jsou nedílnou součástí obecného (přirozeného) jazyka a mediálního prostředí. Často bývají užívány tak, že se navzájem překrývají. Stejně tak jsou i nedílnou součástí bezpečnostní reality²⁴ a jako takové zastávají klíčové postavení v bezpečnostní terminologii. Tím, že jsou oba pojmy všeobecně známy a užívány, byla zcela vyloučena nutnost, aby byly definovány bezpečnostními studii.

V českém jazyce však mezi jedním a druhým pojmem neexistuje nějaká přesná, jednoznačná ostrá hranice, což může případně vést k jejich záměně. Postupem času proto bylo nutné zpřesnit jejich definice a tím eliminovat jakékoliv možné nejasnosti v české terminologii. Avšak zdaleka ne všichni odborníci tyto pojmy řádně definují, což se v praxi může projevit tak, že některé přístupy tyto pojmy nepovažují vůbec za důležité. Podrobněji bude na pojmy bezpečnostní hrozba a bezpečnostní riziko nahlédnuto v podkapitole 2.3.

Ve stručnosti lze jako hrozbu vymezit sílu, událost, aktivum²⁵ nebo osobu, jež má nežádoucí vliv na bezpečnost, popřípadě může zapříčinit škodu. Jedná se o vnější fenomén (činitel), jenž existuje nezávisle na chtění člověka. Hrozbu může představovat požár, přírodní katastrofa, krádež atp. Škoda, jež je následně hrozbou zapříčiněna, se označuje jako dopad hrozby.

„Hrozba je primární, mimo nás nezávisle existující, neodvozená. Je to vnější fenomén (činitel), který může nebo chce poškodit nějakou konkrétní hodnotu.“²⁶

²⁴ Bezpečnostní realitou se rozumí objektivní stav, jehož vývoj je možné popisovat abstraktními pojmy, zaznamenávat symbolickými zápisy a modelovat. Současně je předmětem zkoumání v oblasti, jež je dnes nazývána bezpečnostním výzkumem (JANOŠEC, Josef, KUBEČKOVÁ, Markéta. Úvod do ochrany obyvatelstva proti obchodování s lidmi. *The Science for Population Protection*. 2011, roč. 3, č. 1, s. 1-25. ISSN 1803-568X).

²⁵ Jako aktivum se označuje vše, co má pro danou společnost nějakou hodnotu a mělo by být odpovídajícím způsobem chráněno (SMEJKAL, Vladimír, RAIS, Karel. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4. aktual. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 483 s. ISBN 978-80-247-4644-9).

²⁶ ZEMAN, Petr, In ZEMAN, Petr (ed). *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2. s. 55.

Základní charakteristikou hrozby je její úroveň, která se hodnotí na základě třech různých faktorů:

1. Nebezpečnost: schopnost hrozby způsobit škodu.
2. Přístup: pravděpodobnost, že se hrozba svým působením dostane k aktivu (získá k němu přístup). Jednou z forem vyjádření může být i frekvence výskytu hrozby.
3. Motivace: zájem iniciovat hrozbu vůči aktivu. Odhad motivace spočívá v pochopení skupinových a národních záměrů i záměrů jednotlivců, jejich cílů a politiky – to vše se analyzuje s ohledem na předchozí podmínky a činnost těchto ohrožovatelů (útočníků). Odhad motivace napomáhá při tvorbě expertních stanovisek a odhadů hrozeb.²⁷

Jakákoliv běžná činnost jednotlivců, podniků či organizací je každodenně vystavována riziku a výběr řešení může vést jak k pozitivnímu, tak také k negativnímu výsledku. Riziko je vždy odvozené a současně odvoditelné z konkrétní hrozby a je vyjádřením pravděpodobnosti vzniku hrozby.

Riziko může být vnímáno jak s potenciálně negativními, tak také pozitivními důsledky či efekty. Případně lze konstatovat, že riziko „*představuje míru možné odchylky od očekávaného stavu, bez ohledu na její pozitivní či negativní vnímání, přičemž vnímání je subjektivní.*“²⁸ Na původ slova „riziko“ tak lze nahlížet buď prostřednictvím arabského slova – *risq* (volně přeloženo označuje: „*všechno, co ti bylo dáno – Bohem a z čeho můžeš mít zisk*“; pojímáno ve významu náhodného a příznivého výsledku), nebo latinského slova – *riscum* (vztahuje se k pochybnosti a bývá užíváno pro označení náhodné, stejně tak jako nepříznivé události).²⁹

V komplexním pojetí bývá riziko definováno jako relace mezi očekávanou ztrátou a neurčitostí, že ona ztráta nastane. Očekávanou ztrátou může v tomto případě být například poškození zdraví, ztráta života či majetku aj. Jelikož bývá na riziko pohlíženo z různých úhlů pohledu, nelze předložit obecně uznávanou definici.

²⁷ **SMEJKAL, Vladimír, RAIS, Karel.** *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích.* 4. aktual. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 483 s. ISBN 978-80-247-4644-9. s. 97.

²⁸ **VLACHÝ, Jan.** *Řízení finančních rizik.* 1. vyd. Praha: EUPRESS, 2006. 256 s. ISBN 80-86754-56-1. s. 10.

²⁹ **MERNA, Tony, AL-THANI, Faisal F.** *Risk management. Řízení rizik ve firmě.* 1. vyd. Překlad Jiří Penc. Brno: Computer Press, 2007. 194 s. ISBN 978-80-251-1547-3.

Riziko bývá definováno například jako:

- Pravděpodobnost či možnost vzniku ztráty, obecně nezdaru.
- Variabilita možných výsledků nebo nejistota jejich dosažení.
- Pravděpodobnost jakéhokoliv výsledku, odlišného od výsledku očekávaného.
- Nebezpečí chybného rozhodnutí.
- Kombinace pravděpodobnosti událostí a jejího následku aj.³⁰

1.6 Pojmy krizová situace a mimořádná událost

Mimořádné události, například dopravní nehody, záplavy a povodně, požáry, zemětřesení, sesuvy půdy, úniky nebezpečných chemických látek aj., mohou nastat v životě každého člověka, přicházejí zpravidla neočekávaně a mohou závažně ohrozit nejen zdraví, ale i životy lidí a způsobovat značné materiální škody. V obecné rovině se mimořádnou událostí rozumí škodlivé působení sil a jevů, situací či událostí, jež mají negativní vliv na stabilitu systému a jež způsobují jeho následnou disharmonii, přičemž ta může přerůst až do krizové situace. Obecně se proto mimořádné události rozdělují na: a) přírodní (naturogenní), b) způsobené člověkem (antropogenní).

Od nepaměti se lidská společnost snažila zabránit veškerým následkům mimořádných událostí, popřípadě se je alespoň pokoušela zmírnit na přijatelnou míru. Nárůst mimořádných událostí a přidružených následků zvyšuje riziko vzniku krizových situací, jejichž zdárné řešení se neobejde bez dobré koordinace všech zainteresovaných složek.

„Mimořádná událost je nenadálý, částečně nebo zcela neovládaný, časově a prostorově ohraničený děj, který vznikl v souvislosti s provozem technických zařízení, působením živelních pohrom, havárií, neopatrným zacházením s nebezpečnými látkami, epidemií nebo jiným nebezpečím, které ohrožuje životy a zdraví lidí, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.“³¹

³⁰ SMEJKAL, Vladimír, RAIS, Karel. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4. aktual. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 483 s. ISBN 978-80-247-4644-9. s. 90.

³¹ DVOŘÁKOVÁ, Zuzana, et al. *Řízení lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 559 s. ISBN 978-80-7400-347-9. s. 532.

Za předpokladu, že mimořádná událost přeroste v ohrožení velkého rozsahu a mimořádnou událost již nelze odvrátit běžnou činností orgánů veřejné moci, ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních a jiných služeb a právnických a fyzických osob, nastává krizová situace. Za těchto okolností je vždy nutné vyhlásit krizový stav (tj. stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav). Při krizové situaci jsou ohroženy důležité hodnoty, zájmy či statky státu a jeho občanů (Mika, 2008). Jasně a komplexně lze krizovou situaci definovat jako „*nepředvídatelný nebo obtížně předvídatelný průběh skutečností po narušení rovnovážných stavů přírodních, technologických a společenských systémů ohrožujících životy lidí, životní prostředí, ekonomiku a hmotné statky státu a jeho obyvatelstva*“ (Hálek, 2008, s. 32).

Krizové situace, stejně tak jako mimořádné události, lze rozdělit na přírodní (naturogenní) a na způsobené člověkem (antropogenní).

2 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

2.1 Stav a trendy v zajištění bezpečnosti ČR

Na začátku této kapitoly je nutné více specifikovat dva klíčové pojmy, a sice „bezpečnost ČR“ a „bezpečnostní prostředí“. Pojem bezpečnost ČR „*může být chápán úzce jako bezpečnost státu ve smyslu samotného státního aparátu ČR, anebo se může vztahovat k Česku jako úhrnu všech subjektů na daném území: obyvatelstva, státních institucí, organizací, firem, obcí atd. Druhé, komplexnější pojetí považujeme za výrazně smysluplnější, neboť bezpečnost vlastního státního aparátu dnes pochopitelně velkou pozornost nepoutá.*“³²

Bezpečnostní prostředí pak lze pojímat jako „*vnější prostor realizace národních zájmů státu a místo, kde dochází k jejich střetávání se zájmy jiných aktérů. Z tohoto důvodu se jedná o milieu, z něhož vyplývají hrozby a rizika pro bezpečnost státu. Toto prostředí je charakterizovatelné vyšší mírou nepoznatelnosti, nejistoty a sníženou mírou kontroly.*“³³ Bezpečnostní a obranná politika státu proto musí veškerou svou pozornost zaměřit na zevrubnou analýzu a současně predikci vývoje bezpečnostního prostředí.

Zároveň je zapotřebí vyzdvihnout fakt, že v celé moderní historii státu občané ČR pociťují nejvyšší míru bezpečí vůbec právě v současnosti. Dokazují to i realizované průzkumy a různá odborná pojednání o bezpečnosti. Průzkum Centra pro výzkum veřejného mínění (zkráceně CVVM) v roce 2014 ukázal, že v ČR se bezpečně cítí 71 procent lidí, přičemž největší míru bezpečí požívají Pražané spolu s obyvateli jihovýchodu země, nejméně bezpečně se pak cítí občané severozápadních Čech. Od roku 2002, kdy byl výzkum realizován poprvé, vzrostl podíl lidí, kteří se v ČR cítí bezpečně, a sice o 26 procentních bodů.

³² **STEJSKAL, Libor.** Bezpečnostní systém ČR a nutnost jeho adaptace na rostoucí komplexitu hrozeb. *Vojenské rozhledy*. 2011, roč. 20, č. 4, s. 38. ISSN 1210-3292.

³³ **FRANK, Libor, STOJAR, Richard.** *Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojené síly. Studie*. Brno: Univerzita obrany, 2010. s. 2.

Primární bezpečnostní zárukou ČR jako jednu z řady vyspělých západních demokracií je stále Severoatlantická aliance (zkráceně NATO), kam ČR vstoupila dne 12. března 1999 a získala tím bezpečnostní záruky kolektivní obrany, a dále Evropská unie (zkráceně EU), kam ČR vstoupila dne 1. května 2004 a jež je dodnes zárukou míru a bezpečnosti. V neposlední řadě bezpečnost ČR posilují dobré vztahy se sousedními zeměmi, které jsou všechny stejně tak jako i ČR členy NATO a EU.³⁴

Zatímco NATO spolu s EU zajišťují vnější bezpečnost ČR ve spolupráci s Armádou ČR (zkráceně AČR), o vnitřní bezpečnost ČR se stará Policie ČR (zkráceně PČR) a městská (obecní) policie jednotlivých měst a obcí. Vedle nich ještě existuje také vojenská policie.

Navzdory těmto nadmíru pozitivním faktorům však euroatlantický prostor zaznamenal v posledních letech notné změny. Mimo jiné se do jisté míry zneprůhlednil. Na rovnováhu bezpečnostního prostředí mají v současné době zásadní vliv zejména rostoucí ambice nových globálních a regionálních aktérů. „*Globalizační a integrační procesy provází růst vlivu nestátních aktérů v mezinárodních vztazích. Některé nestátní subjekty, zejména teroristické organizace, někdy i podporované určitými státy, představují v současnosti jednu z hlavních hrozeb pro bezpečnost států a jejich občanů.*“³⁵ Naproti tomu je ale nutné brát v potaz, že ČR téměř ztrácí schopnost mobilizovat potřebné kapacity ke své vlastní obraně a ochraně. Příkladem je i AČR, jež je moderně vybavena, vycvičena a personálně i materiálně naplněna pouze částečně.³⁶

Nejméně zpochybňovaným prvkem bezpečnosti ČR tak i nadále zůstává systém ochrany obyvatelstva, který je pravidelně ověřován v praxi.

Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti slouží k identifikaci možných zdrojů bezpečnostních rizik (hrozeb), které by zásadně narušily bezpečnost České republiky. Ze zprávy explicitně vyplývá, že původcem bezpečnostní hrozby a rizika mohou být jak hrozby

³⁴ Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky / Bezpečnostní rada státu. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. 67 s. ISBN 80-86734-91-9.

³⁵ Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky / Bezpečnostní rada státu. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. 67 s. ISBN 80-86734-91-9. s. 6.

³⁶ STEJSKAL, Libor. Bezpečnostní systém ČR a nutnost jeho adaptace na rostoucí komplexitu hrozeb. *Vojenské rozhledy*. 2011, roč. 20, č. 4, s. 37-47. ISSN 1210-3292. s. 38.

záměrné, tak také hrozby nezáměrné, které vznikají bez úmyslného zavinění lidským faktorem. V případě velmi vážné mimořádné události může nouzový stav vyhlásit rovněž předseda vlády, přičemž vláda musí toto rozhodnutí projednat a rozhodnout o něm nejpozději do 24 hodin.

V neposlední řadě se ČR soustavně připravuje³⁷ rovněž na eventualitu konfrontace s terorismem, jenž je v současnosti patrně nejčastěji skloňovanou bezpečnostní hrozbou.³⁸ To ovšem ani zdaleka neznamená, že by demokratické země nemusely hrozbě terorismu čelit již v uplynulých dekadách. Ještě aktuálnější se však toto téma stalo až v důsledku největšího teroristického útoku v dějinách lidstva, k němuž došlo ve Spojených státech amerických. Tento den je považován za počátek nové éry, kterou by bylo možné pojmenovat jako celosvětovou válku proti terorismu. „*U moci v té době byla administrativa 43. prezidenta USA G. W. Bushe mladšího a ta několik týdnů po teroristických útocích ze dne 11. 9. 2001 vyhlásila celosvětovou válku proti terorismu (Global War on Terror – GWOT). Jejím prvním bojištěm se stal Afghánistán [...].*“³⁹

Jen o několik let později následovaly teroristické útoky v hlavních městech evropských zemí, nejprve v Madridu (11. března 2004) a jen o rok později v Londýně (7. července 2005).

Pochopitelně i ČR musela na tuto situaci pružně (za)reagovat, což se projevilo i v zákonné úpravě namířené proti terorismu. Nově byl Trestní zákon rozšířen i o další skutkovou podstatu, a sice Teroristický útok (§ 95 TZ), jež zahrnuje i některá opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

³⁷ Například v roce 2006 se v českých médiích objevovaly zprávy typu „Praha se probudila do hrozby teroru“. Mladá fronta Dnes v říjnu roku 2006 informovala o tom, že „*teroristé chtěli při útoku v Praze přepadnout synagogu v Jeruzalémské ulici v centru Prahy a zajmout věřící, kteří by v ní v tu chvíli byli*“ (Novinky.cz, 2006, online).

³⁸ **FRANK, Libor, STOJAR, Richard.** *Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojené síly. Studie.* Brno: Univerzita obrany, 2010. 40 s.

³⁹ **EICHLER, Jan.** Zahraniční a bezpečnostní politika USA po 11. září. In **JAKL, Ladislav, et al; LOUŽEK, Marek (ed.).** *11. září 2001: deset let poté: sborník textů.* 1. vyd. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. 127 s. ISBN 978-80-87460-06-1. s. 25.

Veškerá opatření na boj proti terorismu, jenž představuje trvalou prioritu ČR, jsou shrnuta v dokumentu nazvaném Národní akční plán boje proti terorismu.⁴⁰ Nezbytnou součástí tohoto dokumentu je rovněž výčet dosažených výsledků spolu s nově navrhovanými opatřeními různého charakteru, tj. charakteru vojenského, logistického, legislativního, zahraničně-politického aj. Zahrnuta je také problematika jaderného terorismu a kontroly zbraní hromadného ničení, která byla zpracována v dokumentu nazvaném Projektová základní hrozba pro jaderná zařízení a jaderné materiály, včetně přeprav jaderných materiálů.

Usnesením vlády č. 263 dne 15. března 2006 byla schválena Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti ČR v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi, která zahrnuje všechny oblasti coby součást uceleného systému opatření k zajišťování ochrany před mimořádnými událostmi.

Bezpečnostní strategie ČR, klíčový dokument české bezpečnostní politiky, byl Vládou ČR přijat na jejím zasedání dne 8. září 2011. Hlavním gestorem jejího zpracování bylo Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (dále již jen MZV ČR).

Pro bezpečnostní prostředí jako takové je charakteristická především jeho dynamika, proměnlivost a tím pádem i nepředvídatelnost. Je tudíž zcela zřejmé, že *„predikce vývoje bezpečnostního prostředí a jeho důsledků je disciplínou značně problematickou a co do výsledku nejistou.“*⁴¹

⁴⁰ Plán obsahuje nejen textovou část, ale současně i Harmonogram opatření České republiky v boji proti terorismu. Formuluje úkoly, jejichž splnění je nezbytným předpokladem efektivního plnění funkce státu v boji proti terorismu. Cíle, jež Národní akční plán obsahuje, přímo reagují na celou šíři problematiky boje proti terorismu, a netýkají se pouze zahraniční politiky (Zpráva o zahraniční politice České republiky, 2007).

⁴¹ **FRANK, Libor, STOJAR, Richard.** *Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojené síly. Studie.* Brno: Univerzita obrany, 2010. s. 1.

2.2 Právní úprava pro zajištění bezpečnosti ČR

Původní text Ústavy ČR obsahoval pouze základní ustanovení týkající se bezpečnosti státu. Vzhledem k jejich nedostatečnosti pro úplné zabezpečení všech požadovaných činností v předmětné oblasti bylo nutné schválit Ústavní zákon o bezpečnosti ČR.

Základem právní úpravy bezpečnosti České republiky se tak stal Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále již jen Ústavní zákon o bezpečnosti ČR). „*Tento zákon vymezuje bezpečnost České republiky jako komplexní problematiku, ve které se prolíná vnitřní a vnější bezpečnost. Současně zřizuje Bezpečnostní radu státu, jako pracovní a koordinační orgán vlády k zajišťování bezpečnosti České republiky. Předkladatelem zákona bylo Ministerstvo obrany.*“⁴² Základní povinnost státu neboli zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochranu jejích demokratických základů a ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot, Ústavní zákon o bezpečnosti ČR ukotvil prostřednictvím:

- ozbrojených sil (zejména Armády ČR a dále Vojenské kanceláře prezidenta republiky a Hradní stráž),
- ozbrojených bezpečnostních sborů (zejména Policie ČR),
- záchranných sborů (právě Hasičský záchranný sbor ČR) a
- havarijních služeb.⁴³

„*Další státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické a fyzické osoby jsou povinny se na zajišťování bezpečnosti ČR podílet.*“⁴⁴

Na Ústavní zákon o bezpečnosti ČR dále navázaly další zákony v oblasti vnější i vnitřní bezpečnosti, mimo jiné krizový zákon spolu se zákonem o integrovaném záchranném

⁴² POTŮČEK, Martin, et al. *Strategické vládnutí a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 360 s. ISBN 978-80-247-2126-2. s. 272.

⁴³ ŠTĚTINA, Jiří. *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 560 s. + 24 s. barevné přílohy. ISBN 978-80-247-4578-7. s. 153.

⁴⁴ Tamtéž. s. 153.

systemu, a jejich prováděcí normy. Přijetí těchto základních zákonů představovalo nezbytný krok pro zacelení mezery v českém právním řádu v oblasti vnitřní bezpečnosti.

Dalším viditelným krokem směrem k zefektivnění bezpečnostní legislativy na straně jedné a k odstranění zjištěných nedokonalostí na straně druhé jsou dva dokumenty, které schválila vláda a tím zajistila přijetí potřebných změn v této oblasti. Přesněji řečeno, jedná se o Analýzu bezpečnostního systému ČR, na kterou navázal Návrh optimalizace současného bezpečnostního systému ČR sestavený ze 42 návrhů na optimalizaci, mezi nimiž figuroval také návrh konkrétních úkolů ke zvýšení efektivnosti celého bezpečnostního systému krizového řízení.

2.3 Bezpečnostní hrozby a rizika

Znalost problematiky bezpečnostního systému vyžaduje nepochybně také bližší seznámení s pojmy, jakými jsou hrozba a riziko. Hrozby společně s riziky představují nedílnou součást bezpečnostní reality a jako takové spadají do bezpečnostní terminologie. Bezpečnostní realitou se podle Janošece⁴⁵ rozumí pojmenování skutečných prvků, stavů, procesů, myšlenek, struktur, jež má svou historii i svou budoucnost. Je předmětem nově prosazovaného vědního oboru sekuritologie (tj. vědy o bezpečnosti⁴⁶, či také bezpečnostní vědy⁴⁷), stejně jako i bezpečnostního systému.

V obecném pojetí lze hrozbu vymezit jako sílu, událost, aktivitu nebo osobu, jež má nežádoucí vliv na bezpečnost, případně může způsobit škodu. Vždy se jedná o jev objektivního charakteru, jenž působí zcela nezávisle na vůli těch, jichž se dotýká. „*Hrozbou může být například požár, přírodní katastrofa, krádež zařízení, získání přístupu k informacím neoprávněnou osobou, chyba obsluhy, ale i kontrola finančního úřadu nebo*

⁴⁵ JANOŠEC, J. *Bezpečnostní realita – předmět sekuritologie*. In: *Bezpečnost' a bezpečnostná veda*. [Zborník vedeckých a odborných prác]. Liptovský Mikuláš - Liptovský Ján: AOS gen. M. R. Štefánika so sídlom v Liptovskom Mikuláši, 2009, s. 27 - 32. ISBN: 978-80-8040-372-0.

⁴⁶ RAŠEK, Antonín et al. Tvorba základů bezpečnostní vědy. *Vojenské rozhledy*. 2007, roč. 16, č. 1, s. 21-31.

⁴⁷ URBAN, Rudolf. Integrace výzkumu a vzdělávání pro podporu bezpečnostního systému státu. In HAMAJ, Pavol. (ed.): *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie „Bezpečnostná veda a bezpečnostné vzdelávanie“*. Liptovský Mikuláš 12.–13. 10. 2006. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, ISBN: 80-8040, CD-ROM.

*růst kurzu české koruny vzhledem k evropské měně apod.*⁴⁸ Česká bezpečnostní terminologie pojmem hrozba rozumí projevy, gesta, opatření, případně činy, jimiž se vyjadřuje vůle způsobit někomu menší, větší či dokonce nenahraditelné škody.⁴⁹ Hrozby lze dále dělit, a sice na hrozby institucionální (hrozby působené či zamýšlené daným činitelem) a hrozby neinstitucionální (jev přírodní).

Od bezpečnostních hrozeb se pak dále odvozují bezpečnostní rizika. Rizika lze dále rozdělit na základě jejich rozlišeného charakteru, a sice na rizika vojenská, politická, ekonomická, ekologická, sociální a kulturní.⁵⁰ „*Bezpečnostní riziko je vždy jevem subjektivního charakteru. Rizika se vždy vztahují k rozhodování a jednání těch, kteří jsou něčím ohroženi, kteří čelí nějaké hrozbě. Riziko je spojeno s tím, jak se daný subjekt tváří v tvář hrozbě zachová, jaké rozhodnutí přijme.*“⁵¹ Eichler⁵² chápe riziko jako sociální jev odvozený od hrozeb, pro nějž je příznačný subjektivní charakter.

⁴⁸ **SMEJKAL, Vladimír, RAIS, Karel.** *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích.* 3., rozš. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3051-6. s. 95.

⁴⁹ **STOJAROVÁ, Věra.** *Současné bezpečnostní hrozby západního Balkánu: kritická analýza konceptu bezpečnosti Kodaňské školy.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. 295 s. ISBN 978-80-7325-134-5.

⁵⁰ **EICHLER, Jan.** *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace.* 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 328 s. ISBN 978-80-7367-540-0.

⁵¹ **BALABÁN, Miloš, STEJSKAL, Libor.** *Kapitoly o bezpečnosti.* 2. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0. s. 33.

⁵² **EICHLER, Jan.** *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace.* 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 328 s. ISBN 978-80-7367-540-0.

3 Historická reflexe a hlavní výzvy v oblasti bezpečnosti

Bezpečnostní studia jsou poměrně mladým a dnes také respektovaným podoborem mezinárodních vztahů, který se začal rozvíjet v polovině 60. let. Teprve až s nástupem 80. let se pohled na bezpečnost státu rozšířil také o nevojenské hrozby. Často skloňovanou se stala takzvaná teorie komplexní vzájemné závislosti, jež se etablovala v 70. letech. Zájem o tuto teorii se výrazně rozšířil po vydání knihy autorské dvojice – Keohane a Nye: *Power and interdependence*, jež byla poprvé vydána v roce 1977. Tato teorie říká, že jednotliví aktéři i témata jsou vzájemně propojená a závislá, což znamená, že není možné určit jejich hierarchii. Popisovaná teorii rovněž přispěla k rozšíření zdrojů potenciálních bezpečnostních hrozeb. Krejčí klíčové body teorie komplexní vzájemné závislosti shrnul několika větami: *„Národní stát není jediným aktérem světové politiky, ale jsou zde i další, stejně důležití aktéři. Stát také není unitárním aktérem, jeho zahraniční politika je složitou agendou provozovanou různými jednotlivci, skupinami a institucemi (důvod, proč se stát nedá pokládat za racionálně jednajícího aktéra). Tento stát je zasazen do světového politického systému, který nejen že není anarchicky uspořádán, není však uspořádán hierarchicky. Mocenské ambice států nejen že nejsou jediným, ale ani klíčovým faktorem mezinárodních aktivit ve světovém systému.“*⁵³

Až do té doby byla totiž bezpečnost státu pojímána výhradně z klasického vojensko-politického pohledu. Předmětem jejich zájmu jsou nejrůznější aspekty bezpečnosti v současném globalizovaném světě. Nezpochybnitelná témata bezpečnostních studií se věnují otázce války, zdroje hrozeb a bezpečnostních rizik atp.⁵⁴ Stejnou měrou se zaměřují jak na státy, tak také na nestátní aktéry v podobě globálních teroristických organizací.

Dříve za největší hrozbu nebezpečí platilo vypuknutí konfliktu mezi Západem a Východem. Přesněji řečeno, panovaly obavy z nebezpečí vypuknutí jaderného konfliktu, které byly obzvlášť živé až do konce 90. let minulého století. Obecně platí, že ještě než došlo k rozpadu bipolárního světa, předvídaní možných hrozeb nebylo rozhodně tak

⁵³ **KREJČÍ, Oskar.** *Mezinárodní politika*. 4., aktual. a rozš. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 98-80-86929-60-6. s. 591.

⁵⁴ **CABADA, Ladislav, KUBÁT, Michal.** *Úvod do studia politické vědy*. 2., rozš. a dopl. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 496 s. ISBN 80-86432-63-7.

komplikované. Současně bylo mnohem snazší vytvářet příslušná opatření. Na straně druhé však bylo také nižší riziko globálního konfliktu.

Za první strategický dokument na českém území po roce 1989 lze pokládat Vojenskou doktrínu České a Slovenské Federativní republiky (dále již jen ČSFR), vyhlášenou 20. března 1991 na 14. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů Federálního shromáždění. Tato doktrína, jež reagovala na pád železné opony a stahování sovětských vojsk, deklarovala 5 principů, na nichž byla založena transformace tehdejší Československé armády a odvětví obrany ČSFR. V příloze pak současně uváděla opatření k přestavbě ozbrojených sil ČSFR.⁵⁵ V dokumentu byl mimo jiné vyjádřen také odpor k rozmístování jaderných zbraní a zbraní hromadného ničení. Jen velmi okrajově v něm tehdy byly zmíněny i pojmy jako terorismus, náboženská nesnášenlivost aj.

Za první koncepční dokument samostatné ČR srovnatelný s obdobnými dokumenty ve světě je považována Bílá kniha⁵⁶ o obraně České republiky z roku 1995. Tento dokument krom jiného bilancuje veškeré zásadní změny, jimiž prošla Armáda ČR od listopadu 1989, zejména se zabývá bilancováním transformačního procesu ozbrojených sil v letech 1989-1995. Současně měl české veřejnosti poskytnout podstatné informace o stavu zajištění obrany země. K rizikům tehdejší doby patřily zejména:

- nové rizikové faktory spojené s nestabilními regiony v Evropě, Asii a v Africe,
- šíření islámského fundamentalismu,
- ekonomické vztahy se stávaly stále více určujícími faktory politických vztahů ve světě a zároveň stanovovali vojenskou sílu,
- rozpad Sovětského svazu mohl mít komplikovaný demokratický vývoj nástupnických zemí.⁵⁷

⁵⁵ **PERNICA, Bohuslav, BALVÍN, Pavel.** Realizace české obranné/vojenské politiky: malá stabilita vládnutí a nevhodný manažerský koncept. *Vojenské rozhledy*. 2010, roč. 19, č. 1, s. 101-113. ISSN 1210-3292.

⁵⁶ Pojem bílá kniha (angl. *white paper*) je užíván pro označení vládního strategického dokumentu, jenž definuje základní vývojové trendy v příslušné oblasti ve střednědobém horizontu. Současně překládá možné řešení a návrhy. Dokument má povahu uceleného programového konceptu, ze kterého jsou následně odvozována konkrétní opatření (**GALATÍK, Vlastimil, STOJAR, Richard.** Bílá kniha obrany ČR: Poučíme se z historie? *Vojenské rozhledy*. 2010, roč. 19, č. 51, s. 31-37. ISSN 1210-3292.).

⁵⁷ **RAŠEK, Antonín et al.** *Polistopadový vývoj armády a bezpečnostní politiky České republiky ve vztahu k Evropské unii*. 1. vyd. Praha: UK FSV CESES, 2004. 165 s. ISBN 80-7334-057-7.

Aktuálně nejvyšším strategickým dokumentem ČR je Bezpečnostní strategie. Hlavními hrozbami dnešních dní pro ČR jsou v první řadě boje v blízkosti hranic Evropské unie, stejně jako rozsáhlá migrace z nestabilních států. Na základě Bezpečnostní strategie z roku 2011 lze vymezit tyto hlavní – specifické hrozby pro ČR:

- úsilí některých států o revizi mezinárodního uspořádání a nerespektování mezinárodněprávních závazků v oblasti bezpečnosti,
- nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí,
- terorismus,
- šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů,
- kybernetické útoky,
- migrace ze zemí zasážených ozbrojenými konflikty a její negativní aspekty,
- extremismus a napětí mezi etniky,
- organizovaný zločin a korupce,
- ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury manipulacemi s dodávkami surovin, vstupem cizího kapitálu s potenciálně rizikovým původem, sabotážemi, kybernetickými útoky či hospodářskou kriminalitou,
- přerušení dodávek strategických surovin, případně energie,
- přírodní a antropogenní pohromy a další mimořádné události.⁵⁸

Všechny hlavní hrozby pro ČR byly stanoveny na základě analýzy bezpečnostního prostředí, v němž se ČR nachází. Jelikož se ČR počítá mezi zodpovědné členy mezinárodních organizací, mezi relevantní bezpečnostní hrozby je nutné zařadit i ty, které sice nemají přímý dopad na bezpečnost ČR, ale zato ohrožují její spojení.

To, jak vnímají jednotlivé bezpečnostní hrozby a rizika obyvatelé ČR, je rozebráno v empirickém průzkumu vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností, který je stěžejní součástí praktické části předkládané bakalářské práce.

⁵⁸ **ŘÍHA, Milan.** *Rizika podle bezpečnostní strategie ČR.* [online] 7. 2. 2013. [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostni-zpravodaj.cz/rizika-podle-bezpecnostni-strategie-cr/>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 Empirický průzkum vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností

V rámci předkládané bakalářské práce byl navržen a realizován empirický průzkum. Tento byl určen ke zjišťování vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností. Průzkum proběhl záměrně pouze mezi občany staršími 15 let České republiky (dále již jen ČR) ve Středočeském kraji během října a listopadu 2015. Pro účely získání dat pro tento empirický průzkum byla použita metoda dotazování (tj. technika dotazníku). Autorský dotazník, jenž byl následně v průzkumu použit, byl vytvořen na základě teoreticko-metodologických východisek, která řešila postupně stanovené výzkumné otázky. Dotazník, nazvaný – *Vnímání míry pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností*, řešil tyto výzkumné otázky: identifikace rozdílu mezi subjektivním vnímáním míry pocitu bezpečnosti v místě bydliště a vnímáním míry pocitu bezpečnosti v ČR; identifikace faktorů, které mají vliv na subjektivní pocit ohrožení veřejnosti v místě bydliště a v ČR; identifikace sociálních problémů s důrazem na aspekty bezpečnosti; identifikace postojů veřejnosti k práci policejních složek v místě bydliště; identifikace lokalit, které veřejnost v místě svého bydliště vnímá jako rizikové; identifikace hrozeb pro mír a bezpečnost v ČR; identifikace pocitu ohrožení ze strany migrantů proudících do Evropy. V následujících podkapitolách bude důkladně popsán jak samotný průběh dotazníkového šetření, tak také detailní závěry z dotazníkového šetření provedeného mezi občany Středočeského kraje.

4.1 Formulace výzkumného problému a hypotéz

Východiskem pro stanovení výzkumného problému a formulaci výzkumných otázek a hypotéz bylo shromáždění a prostudování vybrané odborné literatury a dalších relevantních zdrojů, které se zaměřují na metodologii a výzkumné metody marketingového a sociologického výzkumu (například · **KOZEL, Roman, MYNÁŘOVÁ, Lenka, SVOBODOVÁ, Hana.** *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 20011. 304 s. ISBN 978-80-247-3527-6. · **ŠUBRT, Jiří et al.** *Kapitoly ze sociologie veřejného mínění. Teorie a výzkum*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998. 241 s. ISBN 80-7184-522-1. · **REICHEL, Jiří.** *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha:

Grada Publishing, 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6. · PUNCH, Keith F. *Úspěšný návrh výzkumu*. Překlad Jan Handl. 1. vyd. Praha: Portál, 2015. 232 s. ISBN 978-80-262-0980-5 · Katriak, Martin. *Metodologické zásady sociologického výzkumu*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 1968. 269 s.; a některé další.

Východiskem průzkumu je vymezení výzkumných problémů, které vystihnou podstatu výzkumné části. Výzkumné problémy jsou následující:

4. *Jak se od sebe liší subjektivní vnímání míry pocitu bezpečnosti veřejnosti v místě jejich bydliště a v ČR?*
5. *Jaké jsou hlavní faktory, které negativně ovlivňují pocit bezpečí veřejnosti v místě bydliště?*
6. *Které vybrané skupiny či organizace považuje česká veřejnost za vážnou hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost v ČR?*

Na základě sumarizace poznatků o problematice bezpečnosti, respektive vnímání míry pocitu bezpečnosti a bezpečnostních rizik a hrozeb byly stanoveny hypotézy pro empirický průzkum, který je nedílnou součástí řešení cílů předkládané bakalářské práce. Z důvodu zjištění cílů byly stanoveny tři hypotézy, pro jejichž vyvrácení / potvrzení byl zvolen kvantitativní výzkum technikou dotazování a formou anonymních dotazníků, což současně byla podmínka nezbytná pro zajištění spolehlivosti a pravdivosti výsledků.

Hypotéza č. 1 :

Pocit bezpečí v místě svého bydliště mají nejčastěji lidé z venkova a menších obcí do 5.000 obyvatel.

Hypotéza č. 2 :

Za největší hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost ČR považuje česká veřejnost teroristické skupiny, případně jednotlivce.

4.2 Popis průběhu dotazníkového šetření

Pro dosažení stanoveného cíle empirického průzkumu a ověření hypotéz byla zvolena statistická procedura, kvantitativní metoda – technika dotazníku. Jako nejefektivnější nástroj k měření vnímání míry pocitu bezpečnosti a bezpečnostních rizik a hrozeb se jevil dotazník, který obsahoval jak výběrové, tak také škálové otázky (dotazník představuje jednu ze subjektivních metod).

Dotazníky byly distribuovány následujícím způsobem: 1.) řešitelka dotazníkového šetření předávala dotazníky vysokoškolským studentům České zemědělské univerzity; 2.) řešitelka předávala dotazníky třídním učitelům na Základní škole Liběchov, kteří je dále distribuovali mezi žáky 9. tříd (po dovršení věku 15 let); 3.) řešitelka předávala dotazníky třídním učitelům na Gymnáziu Jana Palacha, Mělník a ti dotazníky dále distribuovali mezi studenty starší 15 let; 4.) dotazníky vyplňovali také třídní učitelé a jimi náhodně vybraní kolegové-učitelé, případně ředitelé; 5.) dále byly dotazníky respondentům (občanům Středočeského kraje) předávány prostřednictvím žáků a studentů participující základní školy a gymnázia (pozn. Zúčastnit šetření se mohli jak rodiče dětí, tak také jejich rodinní příslušníci, sousedé, spolupracovníci rodičů apod.). Třídní učitelé při zadávání dotazníků žáky a studenty instruovali a motivovali je k jejich vyplnění a současně je motivovali k tomu, aby požádali o vyplnění dotazníků své rodiče, rodinné příslušníky atp. Žáci, případně studenti byli vyzváni, aby dotazník přinesli nazpět do školy nejpozději do pondělí 2. listopadu 2015. V době od 3. do 4. listopadu si sesbírané dotazníky vyzvedávala respondentka přímo na školách. Dotazníky, které vyplňovali vysokoškolští studenti samostatně poté, co byli řešitelkou osloveni a požádání o účast na dotazníkovém šetření, byly sesbírány na místě, ihned po jejich vyplnění.

Ověření správnosti a srozumitelnosti jednotlivých položek dotazníku, snadné orientace (přehledného uspřádání všech položek) a jednoduchosti vyplňování, to vše bylo nejprve ověřeno na malém vzorku respondentů. Komentovaná pilotáž, která předcházela samotnému dotazníkovému šetření, byla prováděna s menší skupinou respondentů, kteří byli vybíráni náhodně přímo z celého základního souboru, bez jakéhokoliv pravidla. Celkem se pilotáže dotazníku pro občany ČR zúčastnilo 12 respondentů. Realizace pilotáže pomohla

mimo jiné provést úplně poslední úpravy dotazníku. Žádné další položky však již dodatečně přidávány nebyly. Samotná pilotáž proběhla bez větších problémů. Dle zpětné vazby respondentů byly některé položky dotazníku přepracovány, dvě položky byly zcela odstraněny, neboť bylo vyzorováno, že u těchto položek již respondenti ztráceli o dotazník zájem. Současně se ukázalo, že formulace některých položek dotazníku byla nedostatečná a otázky byly nepřesné, případně na ně respondenti nebyli s to vůbec odpovědět. Ve výsledku byly také částečně upraveny stanovené hypotézy.

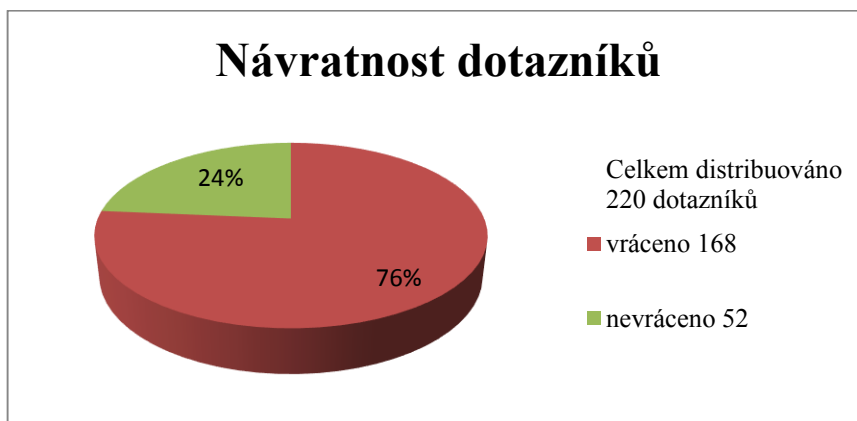
Dotazník vlastní výroby vyplňoval každý respondent samostatně a úplně. Všichni respondenti vyplňovali dotazník v tištěné podobě. Bylo proti smyslu řešení, a tudíž zcela nepřijatelné, aby dotazník respondenti vyplňovali kolektivně, po vzájemné dohodě. Na začátek dotazníku byly zařazeny 4 takzvané identifikační otázky, které se týkaly respondentova pohlaví, věku, vzdělání a lokality současného bydliště. Následně respondent vyplnil všech 14 zjišťovacích položek dotazníku. V dotazníku byly zvoleny uzavřené otázky, které neumožňovaly specifikovat odpovědi textovým popisem. Respondenti měli zaškrtnout vždy právě jen jednu volbu z předepsaných variant odpovědí, která odpovídala jejich názoru, nebo výběrem ze stupnice přiřadit číslo z hodnotící škály (jako ve škole 1-5). V úvodu dotazníku byli respondenti instruováni, že pokud se nemohou rozhodnout mezi odpověďmi, mají vybrat a označit vždy tu odpověď, která nejlépe vystihuje jejich názor.

Empirická část předkládané bakalářské práce vychází ze šestistránkového dotazníku, jenž byl zkonstruován na podzim roku 2015. Jistou výhodou tohoto dotazování bylo, že dotazník reflektoval vědomé a subjektivní názory občanů ČR na vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb. Sběr informací byl proveden v průběhu měsíce října a listopadu roku 2015. Vzhledem k tomu, že migrace, přistěhovalectví a uprchlická krize v současnosti představují aktuální témata odborné i veřejné diskuse, byly do dotazníku rovněž zařazeny převážně postojové otázky týkající se právě těchto aktuálních témat.

Z celkového počtu 220 distribuovaných dotazníků se jich vrátilo 168, tj. 76,36 % (viz graf 4.1). Dotazníky (celkově jich bylo 11), které byly zpět předány v neúplné podobě (data byla vyplněna pouze částečně; dotazníky byly vyplněny nesprávně), byly ze zpracování vyřazeny. Ke konečné analýze a zpracování tudíž zůstalo 157 kompletně a správně

vyplněných dotazníků. Skupina respondentů tak sestávala ze 157 respondentů ze Středočeského kraje (N =157).

Graf č. 4.1: Návratnost dotazníků

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Dotazník byl s přihlédnutím ke stanovenému cíli práce sestaven z 18 položek. Obsahoval celkem 4 identifikační údaje a 14 uzavřených otázek zjišťujících, zdali se česká veřejnost cítí v místě svého bydliště a v ČR jako takové bezpečně a jak velkou hrozbu pro bezpečnost představují vybrané skupiny. Respondent ke každé otázce výběrem ze stupnice přiřadil číslo z hodnotící škály zcela dle svého subjektivního názoru, nebo zakroužkoval zvolenou variantu odpovědi (vždy pouze jednu). V samotném úvodu dotazníku byla předložena nápověda k vyplnění i krátké vysvětlení, „proč dotazník vyplňovat“. Otázky v dotazníku byly rozděleny do oddílů (A-B) podle tématu, ke kterému se otázky vztahují. Identifikační otázky byly zařazeny na samém začátku dotazníku.

Pro přehlednost a snadnou orientaci byly výsledky z dotazníkového šetření zpracovány do tabulek, případně grafů a doplněny slovním komentářem.

V rámci empirické části práce byl využit pouze primární sběr informací. S údaji zpracovávanými pro jiný účel nebylo pracováno. Pro snadné dohledání byl každý dotazník opatřen trojmístným evidenčním číslem (ev. č. 001-220)

Po sesbírání všech tištěných dotazníků a vyloučení nesprávně nebo neúplně vyplněných dotazníků, byly dotazníky, které zůstaly ke konečné analýze a zpracování,

přeneseny do elektronické podoby. Přepis dat z tištěných dotazníků byl prováděn natřikrát. Riziko chybovosti se tím snížilo téměř na minimum. Druhý a třetí přepis dat prováděly dvě na sobě nezávislé osoby pověřené řešitelkou.

4.3 Základní charakteristika souboru respondentů

V následující podkapitole bude prezentována základní charakteristika souboru respondentů, která byla zjišťována pomocí identifikačních (úvodních) otázek dotazníku.

Z úvodní otázky vyplývá, že v souboru respondentů byl zastoupen nepatrně větší počet žen než mužů (86 žen, 71 mužů) – (viz tabulka 4.1). Z hlediska věkové struktury byla poněkud podhodnocena věková skupina 61 a více let. Naopak mírně nadhodnocena byla z hlediska věkové struktury respondentů skupina osob v nejmladším sledovaném věku (15-19 let), což bylo patrně dáno neochotou mladých respondentů se o tuto problematiku jakkoliv zajímat, nebo se k ní vyjadřovat. Nejvíce respondentů tedy bylo zastoupeno v kategorii 61 a více let, nejméně pak tedy v kategorii 15-19 let (viz tabulka 4.2; graf 4.2). Takto stanovené, různě široké intervaly dosaženého věku byly do dotazníku navrženy záměrně ve snaze eliminovat nutnost přímého dotazu na přesný věk, poněvadž tomuto dotazu se respondenti nezdálo se snažit úplně vyhnout. Postačilo proto zařazení respondenta jen do určitého stadia životního cyklu, v němž se oslovený respondent aktuálně nacházel.

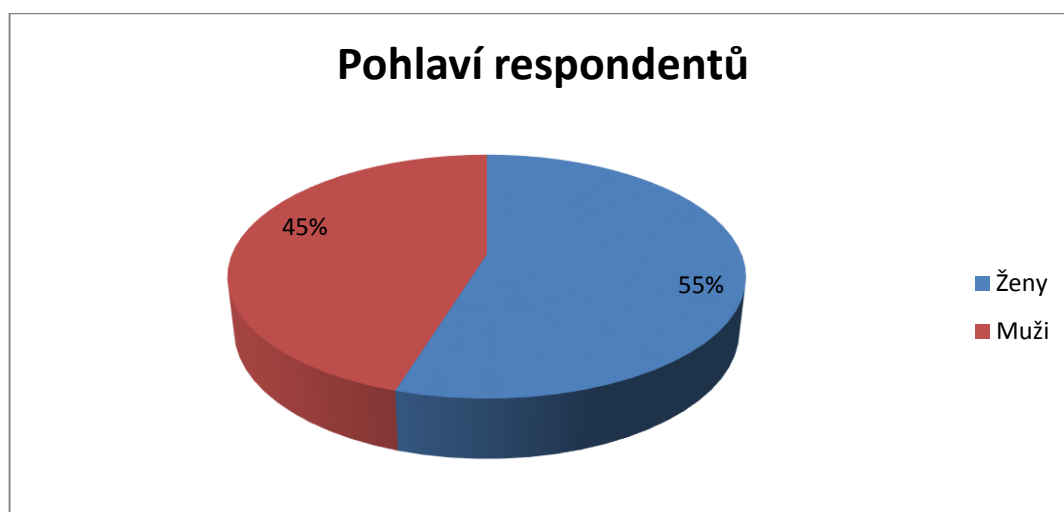
Z hlediska dosaženého stupně vzdělání je možné v souboru respondentů vyzorovat jisté „protěžování“ středoškolsky – maturitně vzdělaných respondentů, zejména se tak dělo na úkor respondentů, kteří dosáhli pouze základního vzdělání. Rozhodně se ale nejedná o vyšší odchylku od „standardní“ populace ČR. Pro srovnání: podle údajů Českého statistického úřadu (dále již jen ČSÚ) ke 2. čtvrtletí 2011 tvořili obyvatelé ČR, kteří získali úplné střední vzdělání s maturitou, 33,7% podíl. V předkládaném empirickém šetření se jedná o 39% podíl obyvatel, kteří získali úplné střední vzdělání s maturitou.

Z hlediska určení místa reálného bydliště se ukázalo, že největší počet respondentů bydlí ve městě do 50.000 obyvatel (viz tabulka 4.3).

Tabulka 4.1: Pohlaví respondentů

Ženy	86	55 %
Muži	71	45 %
Celkem	157	100 %

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Graf 4.2: Pohlaví respondentů

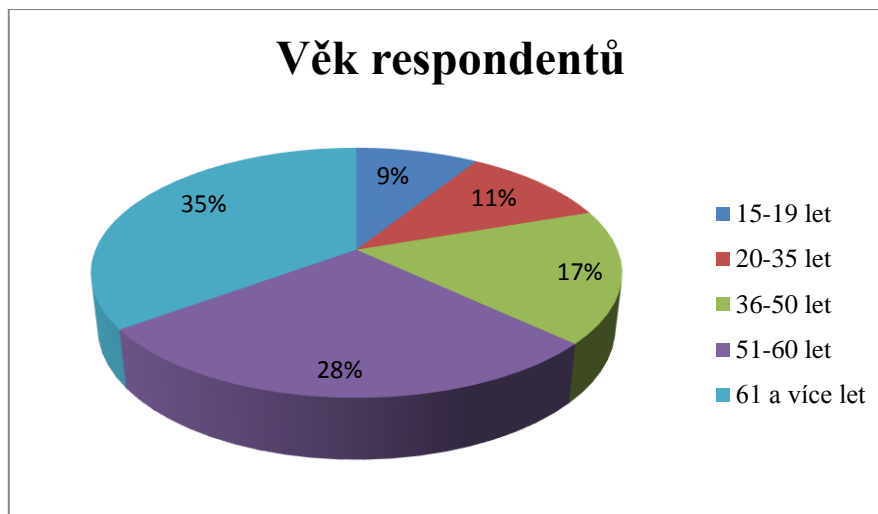
Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Tabulka 4.2: Věk respondentů

Věk	15-19 let	20-35 let	36-50 let	51-60 let	61 a více let	Celkem
Absolutní četnost	14	17	27	44	55	157
Relativní četnost	8,92 %	10,83 %	17,20 %	28,02 %	35,03 %	100 %

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Graf 4.3: Věk respondentů

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Tabulka 4.3: Lokalita bydliště

	Struktura respondentů
Lokalita bydliště	
vesnice / město do 5.000 obyvatel	29 %
město do 50.000 obyvatel	48 %
město do 100.000 obyvatel	10 %
město nad 100.000 obyvatel	13 %

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

S použitím těchto charakteristik je možné následně analyzovat rozdíly ve vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi různými skupinami respondentů. Toto rozlišení případně může pomoci identifikovat skupiny obyvatelstva, které pocítují (nej)menší pocit bezpečí jak v místě bydliště, tak v celé ČR, a dále skupiny obyvatelstva, které se obávají bezpečnostních hrozeb v ČR a rizik z nich plynoucích.

4.4 Deskripce a interpretace výsledků výzkumu – dotazník pro veřejnost

V empirické části práce je provedena analýza dat a interpretace výsledků. Proces interpretace (neboli vysvětlení) zahrnuje vysvětlování a prezentaci výsledků a zjištění v rámci kontextu teoretického rámce této předkládané bakalářské práce.

Ke zpracování bylo nakonec použito 157 kompletně a správně vyplněných dotazníků. Teprve poté mohly být postupně rozebrány jednotlivé položky všech dotazníků. V žádném případě nebyly analyzovány výsledky pouze u jednotlivých respondentů. Vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností bylo zjišťováno pouze u celých skupin respondentů, nikoli u jednotlivých respondentů. K vyhodnocení empirických dat byly použity standardní statistické metody. I přes hodnoty, které byly získány statistickou metodou, obsahuje samotná interpretace jistý prvek subjektivního přístupu či hodnocení. Kvantifikované zpracování dat sice subjektivní přístup řešitele obecně vylučuje, ale dojít k němu za jistých okolností přece jen může, což je dáno mimo jiné také faktem, že zpětně není možné zjistit, proč respondenti odpovídali právě tak, jak odpovídali.

ODDÍL A

POLOŽKA č. 1: *Cítíte se v místě svého bydliště bezpečně?*

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne nemohu posoudit

Tabulka 4.4: Míra pocit'ovaného bezpečí v místě bydliště (dle pohlaví respondentů)

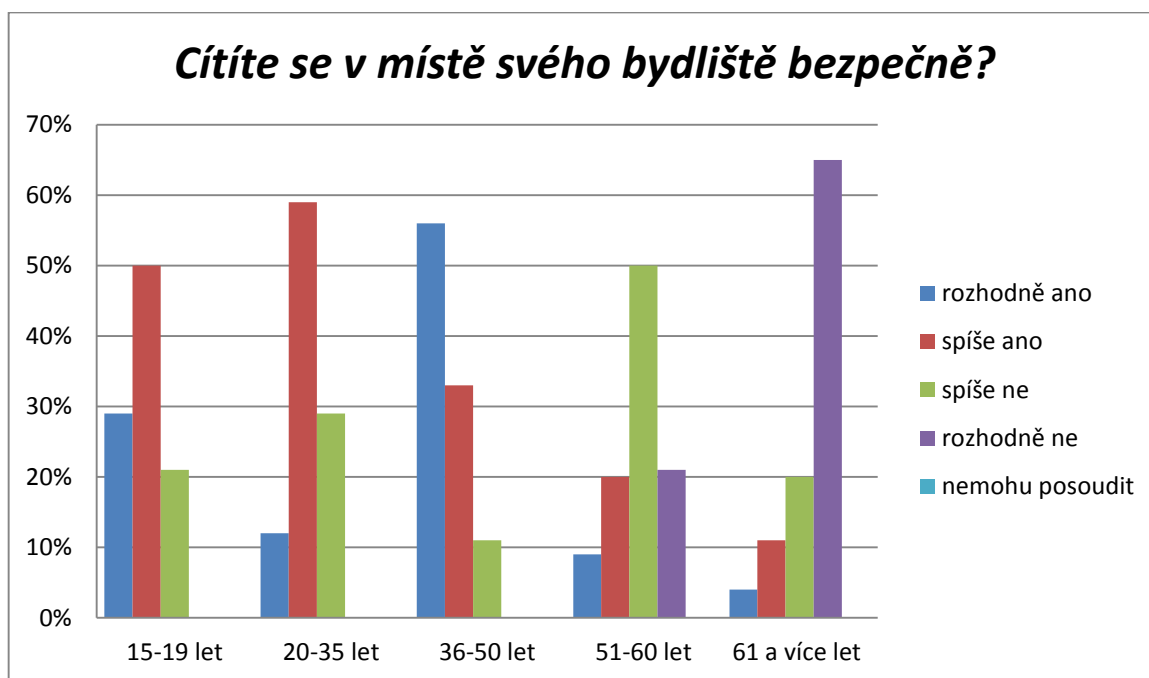
Tabulka odpovědí u položky č. 1		
	Ženy	Muži
rozhodně ano	13	14
spíše ano	19	22
spíše ne	23	21
rozhodně ne	31	14
nemohu posoudit	0	0
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 1: V první a v rámci celého dotazníku naprosto zásadní otázce z oddílu A měli respondenti, obyvatelé Středočeského kraje, posuzovat, zdali se cítí bezpečně v místě svého bydliště, a zakroužkovat pole a zvolenou odpověď. Ze 157 respondentů odpovědělo na otázku č. 1 kladně (tj. výběrem odpovědi „*rozhodně ano*“, nebo „*spíše ano*“) 68 respondentů, tj. 43 % respondentů. Zápornou odpověď, tj. odpověď „*spíše ne*“ zvolilo 44

(28 %) respondentů, odpověď „rozhodně ne“ zvolilo 45 (29 %) respondentů. Odpověď „nemohu posoudit“ nezvolil ani jeden z dotazovaných respondentů. Za pozornost stojí, že pocit bezpečí v místě bydliště závisí na věku respondentů (viz graf 4.4) a na stupni dosaženého vzdělání. Intenzita pocitu bezpečí vykázala dle předpokladů zápornou korelaci s rostoucím věkem. Čím starší byl oslovený respondent, tím pociťoval nižší míru bezpečí v místě svého bydliště. Se stupněm vzdělání míra pocitu bezpečí mírně klesala, což bylo překvapivé zjištění. Předpokládalo se totiž, že u respondentů s nižším stupněm vzdělání bude míra pocit klesat, neboť tato skupina respondentů často podléhá mediálnímu tlaku, který míru kriminality v jejich regionu i v kontextu celé ČR nezřídka zveličuje a téměř demonizuje.

Graf 4.4: Míra pociťovaného bezpečí v místě bydliště (dle věku respondentů)

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

POLOŽKA č. 2: Pokud se v místě svého bydliště necítíte bezpečně, uveďte důvod, proč tomu tak je.

- přítomnost problematických, sociálně vyloučených skupin obyvatel
- vysoká četnost krádeží, projevy vandalismu
- nedostatečně osvětlené lokality
- vysoká pravděpodobnost napadení / přepadení / fyzického obtěžování
- nedůsledná práce policejních složek
- časté negativní zprávy v médiích o kriminalitě a trestných činech
- jiné okolnosti

Tabulka 4.5: Důvody, proč se česká veřejnost necítí bezpečně v místě svého bydliště

Tabulka odpovědí u položky č. 2		
	Ženy	Muži
přítomnost problematických, sociálně vyloučených skupin obyvatel	22	19
vysoká četnost krádeží, projevy vandalismu	4	5
nedostatečně osvětlené lokality	7	1
vysoká pravděpodobnost napadení / přepadení / fyzického obtěžování	12	4
nedůsledná práce policejních složek	1	2
časté negativní zprávy v médiích o kriminalitě a trestných činech	8	4
jiné okolnosti	0	0
celkem	54	35

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

POLOŽKA č. 3: Kterou lokalitu v místě svého bydliště považujete za nejméně bezpečnou, případně problémovou?

- parkoviště u obchodů, nákupních center aj. ▪ zastávky MHD ▪ náměstí na návěs
- restaurační zařízení ▪ zábavní podniky ▪ škola ▪ práce

Tabulka 4.6: Nejméně bezpečná (problémová) lokalita v místě bydliště

Tabulka odpovědí u položky č. 3		
	Ženy	Muži
parkoviště u obchodů, nákupních center aj.	8	7
zastávky MHD	15	20
náměstí nebo náves	5	12
restaurační zařízení	7	07
zábavní podniky	10	18
škola	4	2
práce	0	0
odpočinkové části města (parku, hřiště atp.)	29	12
okolí bankomatu	8	0
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 2 + č. 3: Tato položka dotazníku navazuje na položku předchozí a specifikuje skutečnosti (důvody), které nejvíce ovlivňují negativní pocit bezpečí v místě bydliště u české veřejnosti. Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předcházející otázce č. 1 odpověděli „spíše ne“, nebo „rozhodně ne“. Celkem tedy na tuto otázku odpovídalo 89 respondentů (viz tabulka 4.5). Výsledky šetření ukázaly, že téměř polovina všech dotazovaných respondentů (46 %) považuje za hlavní důvod, proč se v místě svého bydliště necítí bezpečně, přítomnost problematických, sociálně vyloučených skupin obyvatel. Sociální vyloučení lze identifikovat jako „proces, v jehož rámci je jedinci, skupině jedinců či komunitě výrazně znesnadňován či zcela zamezován přístup ke zdrojům, pozicím a příležitostem, které umožňují zapojení do sociálních, ekonomických a politických aktivit majoritní společnosti“ (Gabal, 2006, s. 9, online). O problémových skupinách platí, že mají tendenci se koncentrovat do určitých lokalit a že se nechtějí začlenit mezi majoritu. Pocit bezpečí v místě bydliště tedy závisí i na lokalitách, ve kterých lidé žijí. Ze 41 respondentů, kteří označili přítomnost problematických, sociálně vyloučených skupin obyvatel jako důvod, proč se v místě svého bydliště necítí bezpečně, bylo 29 (71 %) respondentů z měst

nad 5.000 obyvatel. 16 (39 %) respondentů bylo dokonce z města od 50.000 do 100.000 obyvatel. Tento výsledek potvrdil obecně známé faktum: lidé z venkova či menších obcí do 5.000 obyvatel mají větší pocit bezpečí. Za nejméně bezpečná místa v místě svého bydliště považují respondenti odpočinkové části města (parku, hřiště atp.) – 26 %, zastávky MHD – 22 % a zábavní podniky – 18 %, dále (v mnohem menší míře) i náměstí nebo náves a parkoviště u obchodů, nákupních center aj.

POLOŽKA č. 4: Považujete své místo bydliště za bezpečnější než jiná (velikostně srovnatelná) místa v České republice?

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne nemohu posoudit

Tabulka 4.7: Srovnání pocitu bezpečí na různých místech v ČR

Tabulka odpovědí u položky č. 4		
	Ženy	Muži
rozhodně ano	25	25
spíše ano	11	8
spíše ne	26	19
rozhodně ne	19	11
nemohu posoudit	5	8
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 4: Většina respondentů (48 %) je přesvědčena, že místo svého bydliště nepovažuje za bezpečnější než srovnatelně velká místa v ČR. Respondenti tím projevili, že bezpečnostní situaci hodnotí v zásadě stejně na celém území ČR.

POLOŽKA č. 5: Považujete za bezpečné pobývat v bezprostředním okolí svého bydliště v podvečerních a nočních hodinách?

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne nemohu posoudit

Tabulka 4.8: Pocit bezpečí v podvečerních a nočních hodinách

Tabulka odpovědí u položky č. 5		
	Ženy	Muži
rozhodně ano	25	7
spíše ano	18	6
spíše ne	29	35
rozhodně ne	9	19
nemohu posoudit	5	4
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 5: Tato tabulka ukazuje výsledky týkající se pocitu bezpečí v podvečerních a nočních hodinách v místě bydliště respondentů. V tomto hodnocení se ukázal rozdíl v pocitu mezi muži a ženami. Zatímco ve skupině žen se v podvečerních a nočních hodinách necítí bezpečně (volba odpovědi „spíše ne“, „rozhodně ne“) 44 % dotazovaných žen, mezi muži je to 76 % (viz tabulka 4.7). Současně stojí za pozornost rozdíl v hodnocení pocitu bezpečí v podvečerních a nočních hodinách na základě věku. Dále je patrný větší podíl respondentů nad 51 let, kteří se necítí v podvečerních a nočních hodinách bezpečně. Ve větší míře se v této denní době cítí bezpečně respondenti mezi 20-35 lety.

POLOŽKA č. 6: *Stal(a) jste se někdy vy, případně rodinní příslušníci účastníkem nebezpečné situace v místě svého bydliště (přestupky, trestné činy aj.)?*

ano ne

Tabulka 4.9: Zkušenost s nebezpečnou situací v místě bydliště

Tabulka odpovědí u položky č. 6		
	Ženy	Muži
ano	25	19
ne	61	52
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

POLOŽKA č. 7: Uvažoval(a) jste někdy o změně bydliště z důvodu bezpečnosti?

■ rozhodně ano ■ spíše ano ■ spíše ne ■ rozhodně ne ■ nemohu posoudit

Tabulka 4.10: Změna bydliště z důvodu bezpečnosti

Tabulka odpovědí u položky č. 7		
	Ženy	Muži
rozhodně ano	6	7
spíše ano	4	6
spíše ne	9	6
rozhodně ne	41	38
nemohu posoudit	26	14
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 6 + č. 7: Celkem 28 % respondentů uvedlo, že se někdy stalo obětí nebezpečné situace v místě svého bydliště (přestupků, trestných činů aj.). 29 % žen a 12 % mužů uvedlo, že se stalo obětí nebezpečné situace v místě svého bydliště. Větší zkušenost s nebezpečnými situacemi tudíž mají jednoznačně ženy než muži. I přes fakt, že 29 % žen a 12 % mužů bylo obětí nebezpečné situace v místě bydliště, převládá ve vzorku počet respondentů, kteří nikdy neuvažovali o změně bydliště. Změnu bydliště z důvodu nízkého subjektivního pocitu bezpečnosti nikdy nezvažovalo 48 % žen a 54 % mužů.

POLOŽKA č. 8: Jak jste spokojen(á) s tím, jak se stará Policie ČR o bezpečnost v místě vašeho bydliště? Ohodnoťte známkou 1 až 5 (1 = maximálně, 5 = minimálně).

Tabulka 4.11: Policie ČR – zajišťování bezpečnosti v místě bydliště

Tabulka odpovědí u položky č. 8		
	Ženy	Muži
1	17	7
2	15	6
3	28	9
4	18	43
5	8	6
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 8: Svou spokojenost s prací Policie ČR ve věci bezpečnosti vyjadřovali respondenti na pětibodové škále, kde jednička znamenala „výborně“ a pětka „nedostatečně“. Při hodnocení práce policie se většina žen přiklonila k hodnocení „dobře“ (33 %). Naopak většina mužů se přiklonila k hodnocení „dostatečně“ (61 %). Nejčastější známkou u všech respondentů byla čtyřka (39 %), ale značné množství respondentů se přiklonilo k hodnocení „dobře“ (24 %). Obecně byla kritičtější především věková skupina 61 a více let (průměrná známka 3,9) a mírně kritičtější byla také věková skupina 36-50 let (průměrná známka 2,6). Kritičtější byli muži než ženy a obyvatelé měst nad 100.000 obyvatel.

ODDÍL B

POLOŽKA č. 9: Cítíte se být za současné politické a sociální situace v ČR ohrožení?

■ rozhodně ano ■ spíše ano ■ spíše ne ■ rozhodně ne ■ nemohu posoudit

Tabulka 4.12: Pocit ohrožení za současné politické a sociální situace v ČR

Tabulka odpovědí u položky č. 9		
	Ženy	Muži
rozhodně ano	9	4
spíše ano	35	20
spíše ne	24	28
rozhodně ne	13	13
nemohu posoudit	5	6
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 9: V této položce respondenti nehodnotili žádné konkrétní nebezpečí, které ovlivňují jejich subjektivní pocit ohrožení za současné politické a sociální situace v ČR. Naopak odpovídali na otázku, která se obecně týkala subjektivního pocitu ohrožení za současné politické a sociální situace v ČR. Pocit ohrožení bezpečnosti v současné době pociťuje více žen (51 %) než mužů (34 %). Takto rozdílné subjektivní vnímání ohrožení bezpečnosti je tak patrně ovlivněno i nepochybným tlakem fyzických rozdílů v pohlaví. Muži, kteří jsou obdarováni větším fyzickým potenciálem a silou, se subjektivně cítí v ČR méně ohrožení.

POLOŽKA č. 10: *Musel(a) jste někdy v minulosti přijmout nějaká opatření ke zvýšení své vlastní bezpečnosti nebo bezpečnosti rodinných příslušníků?*

ano, během posledního měsíce
 ano, v posledních dvou až šesti měsících
 ano, během posledního půl roku až roku
 ano, během posledního roku až dvou
 ano, před více jak dvěma lety
 ne, nikdy

Tabulka 4.13: Přijetí opatření ke zvýšení vlastní bezpečnosti / bezpečnosti členů

Tabulka odpovědí u položky č. 10		
	Ženy	Muži
ano, během posledního měsíce	0	10
ano, v posledních dvou až šesti měsících	0	9
ano, během posledního půl roku až roku	3	12
ano, během posledního roku až dvou	7	18
ano, před více jak dvěma lety	12	9
ne, nikdy	64	13
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 10: Odnepaměti muži lovili, vyráběli zbraně, bojovali a především zajišťovali bezpečnost skupiny (rodiny). I toto šetření celkem jasně potvrdilo skutečnost, že přijmout nějaká opatření ke zvýšení své vlastní bezpečnosti nebo bezpečnosti rodinných příslušníků museli častěji muži než ženy. Zatímco 75 % žen opatření tohoto typu dokonce nepřijalo nikdy, u mužů to bylo jen 18 %. Ukázalo se, že i přesto, že ženy mají v ČR subjektivní pocit ohrožení (51 %), opatření ke zvýšení bezpečnosti buď nepřijímají vůbec, nebo jen velmi zřídka.

POLOŽKA č. 11: *Jak bezpečně se cítíte v ČR? Ohodnoťte známkou 1 až 5 (1 = nejlepší, 5 = nejhorší).*

Tabulka 4.14: Pocit míry bezpečnosti v rámci celé ČR

Tabulka odpovědí u položky č. 11		
	Ženy	Muži
1	4	16
2	3	26
3	29	14
4	38	15
5	12	0
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 11: Svůj subjektivní pocit bezpečnosti v ČR vyjadřovali respondenti na pětibodové škále, kde jednička znamenala „výborně“ a pětka „nedostatečně“. Většina žen se přiklonila k hodnocení „dobře“ (34 %). Naopak většina mužů se přiklonila k hodnocení „chvalitebně“ (37 %). Konkrétní zjištění dokumentují fakt, že ženy se cítí v ČR velmi ohrožené. Většina žen (58 %) subjektivně zhodnotila svůj pocit bezpečí v ČR známkou „dostatečně“, nebo „nedostatečně“. Mírně kritičtější byly ženy mezi 51-60 lety a ženy s nižším stupněm vzdělání. Naproti tomu ani jeden muž neohodnotil svůj subjektivní pocit bezpečí známkou „nedostatečně“. Dále bylo zjištěno, že nejbezpečněji se v ČR cítí obyvatelé vesnic / měst do 5.000 obyvatel.

POLOŽKA č. 12: *Stal(a) jste se někdy vy, případně rodinní příslušníci účastníkem nebezpečné situace v rámci celé České republiky (přestupky, trestné činy aj.)?*

ano ne

Tabulka 4.15: Zkušenost s rolí účastníka nebezpečné situace v rámci celé ČR

Tabulka odpovědí u položky č. 12		
	Ženy	Muži
ano	17	6
ne	69	65
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 12: Jak lze vyčíst z tabulky 6. 15, většina respondentů (85 %) se nikdy nestala účastníkem nebezpečné situace v rámci celé České republiky (přestupky, trestné činy aj.). Pouze 15 % respondentů bylo účastníkem nebezpečné situace v rámci celé České republiky, z toho 20 % žen a 8 % mužů. Výsledky dále ukázaly, že většina respondentů, která byla účastníkem nebezpečné situace v rámci celé České republiky, jím byla zejména v místě svého bydliště. Čísla se totiž téměř shodují s počtem účastníků nebezpečné situace v místě bydliště. 29 % žen a 12 % mužů bylo účastníkem nebezpečné situace právě v místě bydliště.

POLOŽKA č. 13: *Co nebo koho považujete za skutečnou hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost ČR i celé Evropy?*

teroristické skupiny, případně jednotlivce mezinárodní organizovaný zločin radikální náboženská hnutí ekonomické / válečné uprchlíky krajně pravicové strany krajně levicové strany cizince žijící v ČR jiné

Tabulka 4.16: Hrozba pro mír ve světě a bezpečnost ČR i celé Evropy

Tabulka odpovědí u položky č. 13		
	Ženy	Muži
teroristické skupiny, případně jednotlivce	12	16
mezinárodní organizovaný zločin	9	3
radikální náboženská hnutí	21	9
ekonomické / válečné uprchlíky	33	29
krajně pravicové strany	2	9
krajně levicové strany	3	0
cizince žijící v ČR	6	5
jiné	0	0
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 13: Jak dokumentuje tabulka 6.16, za potenciálně silné nebezpečí pro mír ve světě a bezpečnost ČR i celé Evropy respondenti považují především ekonomické / válečné uprchlíky, radikální náboženská hnutí a teroristické skupiny, případně jednotlivce. Nejvíce respondentů za „skutečnou“ hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost ČR i celé Evropy označilo ekonomické / válečné uprchlíky. Uprchlíci představují nebezpečí pro 38 % žen a 41 % mužů. Obavy z radikálních náboženských hnutí má 25 % žen a 13 % mužů, teroristických skupin, případně jednotlivců se bojí 14 % žen a 23 % mužů. Šetření ukazuje, že respondenti často směšují migrační politiku s terorismem a radikálními náboženskými hnutími. Všechny tyto tři aspekty totiž považují za podobně nebezpečné. Nejméně často se respondenti cítí být ohroženi krajně pravicovými / levicovými stranami a cizinci žijícími v ČR. Možnost „jiné“ ne zvolil žádný z respondentů. Jelikož šetření bylo prováděno během října a listopadu 2015, je jasné, že výsledky byly výrazně ovlivněny uprchlickou krizí, která v předešlých měsících v mnoha zemích právě vrcholila.

POLOŽKA č. 14: Považuje uprchlíky z jiných zemí za reálnou hrozbu pro mír a bezpečnost v České republice?

■ rozhodně ano ■ spíše ano ■ spíše ne ■ rozhodně ne ■ nemohu posoudit

Tabulka 4.17: Reálná hrozba pro mír a bezpečnost v ČR

Tabulka odpovědí u položky č. 14		
	Ženy	Muži
rozhodně ano	25	28
spíše ano	11	15
spíše ne	9	6
rozhodně ne	27	13
nemohu posoudit	14	9
celkem	86	71

Zdroj: Autorka, 2015 (vlastní šetření).

Komentář č. 14: Velmi intenzivní strach z uprchlíků ve všech věkových skupinách respondentů, vzdělanostních i věkových, pociťuje 42 % žen a 61 % mužů. Tito respondenti zvolili buď odpověď „rozhodně ano“, nebo „spíše ano“. Bez výraznějších obav z uprchlíků je 42 % žen a 27 % mužů. Tato část respondentů zvolila buď odpověď „spíše ne“, nebo „rozhodně ne“. Přibližně stejně procento žen, které pociťuje velmi intenzivní strach z uprchlíků, se jich neobává. Výraznější je rozdíl u mužů. Zatímco 61 % mužů pociťuje velmi intenzivní strach z uprchlíků, jen 27 % má pocit zcela opačný. 16 % žen a 13 % mužů se k této otázce nedokázalo vůbec vyjádřit a zvolilo odpověď „nemohu posoudit“. Ukázalo se zároveň, že respondenti mají větší obavy z uprchlíků než z teroristických skupin / jednotlivců.

4.5 Shrnutí

Tato podkapitola je jakýmsi pokusem o shrnutí důležitých chvílí tohoto šetření. Jedná se o pokus o analýzu subjektivně vnímaného pocitu bezpečí mezi českou veřejností. Nejedná se v žádném případě o mapování objektivní bezpečnosti – absence bezpečnostních rizik a ohrožení aj. Na samém začátku dotazníkového šetření stál předpoklad, že výsledky šetření

budou jistým způsobem kopírovat výsledky šetření z listopadu roku 2014, které realizovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění (dále již jen CVVM). CVVM v té době zjišťovalo, zdali se česká veřejnost cítí ve své zemi bezpečně. Ukázalo se, že většina respondentů se v ČR cítí bezpečně (58 % spíše ano a 13 % rozhodně ano). Pocit bezpečí spíše nemá pětina respondentů (21 %) a rozhodně nemá 6 % respondentů (CVVM, Pocit bezpečí a spokojenost s činnostmi policie – listopad 2014, online). V rámci současně představovaného výzkumu se ukázalo, že 33 % respondentů se v ČR spíše cítí bezpečně a 17 % respondentů se v ČR rozhodně cítí bezpečně. Naopak pocit bezpečí spíše nemá 35 % respondentů, rozhodně ho nemá 8 % respondentů. Zjištěné výsledky tedy ve většině případů odpovídají výsledkům zjištěným v listopadu 2014 CVVM.

U jednotlivých položek dotazníku bylo prováděno průběžné hodnocení, a proto lze nyní pozornost obrátit především směrem na dotazníkové šetření jako celek. Dotazníkové šetření bylo realizované v roce 2015 mezi obyvateli Středočeského kraje staršími 15 let a jedním z jeho cílů bylo získat a analyzovat relevantní informace o vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností. Získána byla i některá zajímavá a současně varovná zjištění, a sice že česká veřejnost považuje za vůbec největší hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost ČR i celé Evropy ekonomické / válečné uprchlíky. Tento fakt je alarmující a upozorňuje na to, že i nadále dochází k posilování etnické a náboženské nesnášlivosti, přiživování existenci různých extremistických hnutí, šíření nepravdivých či zcela lživých zpráv, jež soustavně vyvolávají paniku, která má následně na svědomí až jistou dehumanizaci lidí v nouzi, jejich diskriminaci atp. Pro celou českou společnost by tak tato zjištění měla být nadmíru varovná.

Dotazníkovým šetřením byla verifikována a daly podložena pouze hypotéza č. 1, která se týkala pocitu bezpečí v místě bydliště. Hypotéza č. 2 byla falsifikována. Za největší hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost ČR totiž česká veřejnost považuje ekonomické / válečné uprchlíky, nikoliv teroristické skupiny, případně jednotlivce.

ZÁVĚR

Za hlavní přínos předkládané bakalářské práce lze považovat provedení empirického průzkumu vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností. Samotný průzkum byl proveden formou dotazníkového šetření. Použity byly metody analýzy, komparace, syntézy, deskripce spolu s vhodnými matematickými a statistickými metodami. Na základě poznatků získaných tímto dotazníkovým šetřením bylo možné učinit dílčí závěry a verifikovat či falzifikovat platnost jednotlivých hypotéz.

Toto dotazníkové šetření přineslo celou řadu důležitých informací a odhalilo řadu zajímavých a současně varovných zjištění pro celou českou společnost. V první řadě je nutné zdůraznit fakt, že česká veřejnost považuje za vůbec největší hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost České republiky v i celé Evropy nadcházejících letech ekonomické / válečné uprchlíky. Změněné vnímání bezpečnostní situace v Evropě je logickým vyústěním dění, které zasáhlo Evropu v uplynulých měsících. Byť odborníci téměř při každé příležitosti upozorňují na to, že není důvod k obavám, běžní lidé jsou jakoby zakonzervováni ve svém vlastním přesvědčení, na kterém nehodlají nic měnit. Nejčastěji se Češi obávají, že v řady uprchlíků tvoří rovněž bojovníci Islámského státu. Neméně se obávají také toho, že budou do České republiky zavlečeny exotické choroby v podobě ebolu či třeba moru. Rovněž mezi odpůrci imigrantů sdílejí obavy o to, že budou muset imigranty sponzorovat ze svých daní atp. Není pochyb o tom, že řadu obav, které rovněž potvrdilo dotazníkové šetření této práce, vyvolávají jak novináři, tak také politici, kteří se zcela otevřeně hlásí k tomu, že nesouhlasí s přijímáním uprchlíků.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

TIŠTĚNÉ ZDROJE

- **ADAMOŤÁ, Karolina, et al.** *Politologický slovník*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 284 s. ISBN 80-7179-469-4.
- **BALABÁN, Miloř, STEJSKAL, Libor.** *Kapitoly o bezpečnosti*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2010. 484 s. ISBN 978-80-246-1863-0.
- **CABADA, Ladislav, KUBÁT, Michal.** *Úvod do studia politické vědy*. 2., rozř. a dopl. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 496 s. ISBN 80-86432-63-7.
- Dodatkový protokol k Ťenevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I) a Dodatkový protokol k Ťenevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II) ze dne 8. června 1977.
- **DRULÁKOVÁ, Radka.** Postdemokracie v Evropské unii: bezpečnost versus občanské svobody? *Mezinárodní vztahy*. 2006, roč. 41, ř. 2, s. 5-22. ISSN 0323-1844.
- **DVOŘÁKOVÁ, Zuzana, et al.** *Řízení lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 559 s. ISBN 978-80-7400-347-9.
- *Bezpečnostní strategie České republiky*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011. ISBN 978-80-7441-005-5.
- **EICHLER, Jan.** *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – AVIS, 2006. 303 s. ISBN 80-7278-326-2.
- **EICHLER, Jan.** *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 328 s. ISBN 978-80-7367-540-0.
- **FRANK, Libor, STOJAR, Richard.** *Charakteristiky a trendy vývoje bezpečnostního prostředí: Implikace pro ozbrojené síly. Studie*. Brno: Univerzita obrany, 2010. 40 s.
- **GALATÍK, Vlastimil, STOJAR, Richard.** Bílá kniha obrany ČR: Poučíme se z historie? *Vojenské rozhledy*. 2010, roč. 19, ř. 51, s. 31-37. ISSN 1210-3292.
- **HÁLEK, Vítězslav.** *Krizový management – teorie a praxe*. 1. vyd. Bratislava: DonauMedia, 2008. 322 s. ISBN 978-80-89364-00-8.

- **JAKL, Ladislav, et al; LOUŽEK, Marek (ed.).** *11. září 2001: deset let poté: sborník textů.* 1. vyd. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. 127 s. ISBN 978-80-87460-06-1.
- **JANDA, Jaroslav, et al.** *Bezpečnostní politika České republiky: závěrečná zpráva z výzkumného projektu.* 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996. 159 s. ISBN 80-85864-23-1.
- **JANOŠEC, J.** *Bezpečnostní realita – předmět sekuritologie.* In: *Bezpečnost' a bezpečnostná veda.* [Zborník vedeckých a odborných prác]. Liptovský Mikuláš - Liptovský Ján: AOS gen. M. R. Štefánika so sídlom v Liptovskom Mikuláši, 2009, s. 27 - 32. ISBN: 978-80-8040-372-0.
- **JANOŠEC, Josef, KUBEČKOVÁ, Markéta.** Úvod do ochrany obyvatelstva proti obchodování s lidmi. *The Science for Population Protection.* 2011, roč, 3, č. 1, s. 1-25. ISSN 1803-568X.
- **KRČ, Miroslav.** Bezpečnost prostředí a jeho analýza, jako základ rozvoje doktorského studijního programu vojenský management. In *9. doktorandská konference „Nové přístupy k zajištění bezpečnosti státu“.* Brno: Univerzita obrany Brno, 2014, s. 3-8. ISBN 978-80-7231-926-8.
- **MAREŠ, Miroslav, ZEMAN, Petr.** Úvod do pojetí bezpečnostních hrozeb. In **SMOLÍK, Josef, ŠMÍD, Tomáš, et al.** *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století.* 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2010. s. 9-20. ISBN 978-80-210-5288-8.
- **MIKA, Otakar J.** *Informovanost obyvatelstva a jeho připravenost na zvládnutí mimořádných událostí.* 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008. 68 s. ISBN 978-80-7394-111-6.
- **MERNA, Tony, AL-THANI, Faisal F.** *Risk management. Řízení rizik ve firmě.* 1. vyd. Překlad Jiří Penc. Brno: Computer Press, 2007. 194 s. ISBN 978-80-251-1547-3.
- **PERNICA, Bohuslav, BALVÍN, Pavel.** Realizace české obranné/vojenské politiky: malá stabilita vládnutí a nevhodný manažerský koncept. *Vojenské rozhledy.* 2010, roč. 19, č. 1, s. 101-113. ISSN 1210-3292.
- **POTŮČEK, Martin, et al.** *Strategické vládnutí a Česká republika.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 360 s. ISBN 978-80-247-2126-2.

- **RAŠEK, Antonín et al.** *Polistopadový vývoj armády a bezpečnostní politiky České republiky ve vztahu k Evropské unii*. 1. vyd. Praha: UK FSV CESES, 2004. 165 s. ISBN 80-7334-057-7.
- **RAŠEK, Antonín.** Systém komplexního řízení bezpečnosti České republiky – východisko pro modernizaci bezpečnostního systému. *Vojenské rozhledy*. 2012, roč. 21, č. 1, s. 21-41. ISSN 1210-3292.
- **RAŠEK, Antonín et al.** Tvorba základů bezpečnostní vědy. *Vojenské rozhledy*. 2007, roč. 16, č. 1, s. 21-31. ISSN 1210-3292.
- **ROBEJŠEK, Petr.** Bezpečnost. K morfologii klasického pojmu. *Mezinárodní politika*. 1998, roč. 22, č. 12, s. 21–23. ISSN 0543-7962.
- *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 2., opravené a doplněné vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0493-9.
- **SMEJKAL, Vladimír, RAIS, Karel.** *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4. aktual. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 483 s. ISBN 978-80-247-4644-9.
- **SMOLÍK, Josef.** *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5131-3.
- **STEJSKAL, Libor.** Bezpečnostní systém ČR a nutnost jeho adaptace na rostoucí komplexitu hrozeb. *Vojenské rozhledy*. 2011, roč. 20, č. 4, s. 37-47. ISSN 1210-3292.
- **STOJAROVÁ, Věra.** *Současné bezpečnostní hrozby západního Balkánu: kritická analýza konceptu bezpečnosti Kodaňské školy*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. 295 s. ISBN 978-80-7325-134-5.
- **ŠKVRNDA, František.** *Terorizmus – najvýznamnejšia nevojenská bezpečnostná hrozba súčasnosti*. 2. vyd. Trenčín: Digital graphic, 2003. 158 s. ISBN 80-968337-2-3.
- **ŠKVRNDA, František.** Vybrané sociologické aspekty bezpečnostných rizík. Príspevok do diskusie o chápaní pojmu. *Mezinárodní vztahy*. 2002, roč. 37, č. 2, s. 81-88. ISSN 0323-1844.
- **ŠTĚTINA, Jiří.** *Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 560 s. + 24 s. barevné přílohy. ISBN 978-80-247-4578-7.

- **VLACHÝ, Jan.** *Řízení finančních rizik*. 1. vyd. Praha: EUPRESS, 2006. 256 s. ISBN 80-86754-56-1.
- **ZEMAN, Petr (ed).** *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2.
- **ZEMAN, Petr.** Hrozba a riziko. In **ZEMAN, Petr (ed).** *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2.
- *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky / Bezpečnostní rada státu*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. 67 s. ISBN 80-86734-91-9.
- *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2006 do prosince 2006*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR; Ústav mezinárodních vztahů, 2007. 448 s. ISBN 978-80-86345-58-1 (MZV ČR), 978-80-86506-59-3 (ÚMV).

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- Bezpečnostní strategie České republiky. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. [online] 2003 [cit. 2015-08-28]. Dostupné z: http://wtd.vlada.cz/files/rvk/brs/dokumenty/bezpecnostni_strategie_2003.pdf.
- **GABAL, Ivan.** *Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti*. Praha: Gabal Analysis & Consulting, 2006. 106 s. [online] 2006 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: http://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_MAPA_analyza_SVL_aAK_CJ.pdf?langSEO=documents&parentSEO=nase_prace_vystupy&midSEO=GAC_MAPA_analyza_SVL_aAK_CJ.pdf.
- **CVVM.** *Pocit bezpečí a spokojenost s činností policie – listopad 2014*. [online] 4. 12. 2014 [cit. 2015-10-29]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/negativni-jevy-bezpecnost/pocit-bezpeci-a-spokojenost-s-cinnosti-policie-listopad-2014>
- **Novinky.cz.** *Teroristé v Praze prý chtěli zajmout Židy v synagoze*. [online] 6. 10. 2006 [cit. 2015-09-08]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/97626-teroriste-v-praze-pry-chteli-zajmout-zidy-v-synagoze.html>.

- **ŘÍHA, Milan.** *Rizika podle bezpečnostní strategie ČR.* [online] 7. 2. 2013. [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostni-zpravodaj.cz/rizika-podle-bezpecnostni-strategie-cr/>
- *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu.* Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. Odbor bezpečnostní politiky, 2009. [online] 2009 [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-statu.aspx>.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA č. 1: Vzor dotazníku určeného pro širokou veřejnost starší 15 let

Evidenční číslo dotazníku: (tento údaj prosím nevyplňujte)

Zdroj: Thinkstock.

Vnímání pocitu bezpečí a bezpečnostních rizik a hrozeb mezi českou veřejností

DOTAZNÍK PRO OBČANY ČESKÉ REPUBLIKY STARŠÍ 15 LET

DATUM TESTOVÁNÍ

/ / 2015

Den Měsíc

Proveden

Jítkou Drazinskou

pro

Katedru bezpečnostních studií Univerzity Jana Amose Komenského

Vážená respondentko / vážený respondente,

obracím se na vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se týká zjišťování pocitu bezpečí (bezpečnostních rizik a hrozeb) z pohledu české veřejnosti. Tento dotazník slouží jako podklad mé bakalářské práce s názvem „*Bezpečnostní systém České republiky*“.

Dotazník se skládá ze dvou samostatných částí, přičemž první část je identifikační (tj. strukturuje respondenty podle věku, bydliště aj.). Identifikační otázky však neslouží k identifikaci konkrétních občanů, nýbrž ke zpřesnění závěru dotazníkového šetření. Údaje tohoto typu jsou pro výzkumné šetření nepostradatelné. Druhá část pak má za úkol zjistit vaše názory a postoje k (aktuální) bezpečnostní situaci v České republice.

Vyplnění tohoto dotazníku je **striktně anonymní** a zaručuje ochranu získaných a poskytnutých dat. Vaše **odpovědi zůstanou důvěrné**, nebude možné zpětně zjistit, kdo a jak odpověděl. Odpovídejte proto, prosím, co možná nejpřesněji, nejpřímněji a pravdivě dle skutečnosti. *U každé otázky je možná pouze jedna odpověď!* Zvolenou odpověď zakroužkujte. Pokud se spletete, přeškrtněte chybnou odpověď a zakroužkujte správnou. Vyplnění dotazníku trvá přibližně 8 minut.

Děkuji vám za ochotu i čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku.

S úctou

Jitka Drazinská

Identifikace respondenta

Pohlaví

- žena
- muž

Věk

- 15–19 let
- 20–35 let

- 36–50 let
- 51–60 let
- 61 a více let

Nejvyšší dosažené vzdělání

- základní
- střední bez maturity / vyučen
- střední s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

Lokalita bydliště

- vesnice / město do 5.000 obyvatel
- město do 50.000 obyvatel
- město do 100.000 obyvatel
- město nad 100.000 obyvatel

A. Bezpečnost v místě bydliště

1. Cítíte se v místě svého bydliště bezpečně?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nemohu posoudit

!!!

Následující otázku vyplňují pouze ti respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli záporně, tj. výběrem odpovědi „*spíše ne*“, nebo „*rozhodně ne*“. Pokud jste odpověděli výběrem jiné odpovědi, pokračujete otázkou č. 3.

2. Pokud se v místě svého bydliště necítíte bezpečně, uveďte důvod, proč tomu tak je.

- ▣ přítomnost problematických, sociálně vyloučených skupin obyvatel
- ▣ vysoká četnost krádeží, projevy vandalismu
- ▣ nedostatečně osvětlené lokality
- ▣ vysoká pravděpodobnost napadení / přepadení / fyzického obtěžování
- ▣ nedůsledná práce policejních složek
- ▣ časté negativní zprávy v médiích o kriminalitě a trestných činech
- ▣ jiné okolnosti

3. Kterou lokalitu v místě svého bydliště považujete za nejméně bezpečnou, případně problémovou?

- ▣ parkoviště u obchodů, nákupních center aj.
- ▣ zastávky MHD
- ▣ náměstí nebo náves
- ▣ restaurační zařízení
- ▣ zábavní podniky
- ▣ škola
- ▣ práce
- ▣ odpočinkové části města (parku, hřiště atp.)
- ▣ okolí bankomatu

4. Považujete své místo bydliště za bezpečnější než jiná (velikostně srovnatelná) místa v České republice?

- ▣ rozhodně ano
- ▣ spíše ano
- ▣ spíše ne
- ▣ rozhodně ne
- ▣ nemohu posoudit

5. Považujete za bezpečné pobývat v bezprostředním okolí svého bydliště v podvečerních a nočních hodinách?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nemohu posoudit

6. Stal(a) jste se někdy vy, případně rodinní příslušníci účastníkem nebezpečné situace v místě svého bydliště (přestupky, trestné činy aj.)?

- ano
- ne

7. Uvažoval(a) jste někdy o změně bydliště z důvodu bezpečnosti?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nemohu posoudit

8. Jak jste spokojen(á) s tím, jak se stará Policie ČR o bezpečnost v místě vašeho bydliště? Ohodnoťte známkou 1 až 5 (1 = maximálně, 5 = minimálně).

B. Bezpečnost v České republice
--

9. Cítíte se být za současné politické a sociální situace v ČR ohrožení?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nemohu posoudit

10. Musel(a) jste někdy v minulosti přijmout nějaká opatření ke zvýšení své vlastní bezpečnosti nebo bezpečnosti rodinných příslušníků?

- ano, během posledního měsíce
- ano, v posledních dvou až šesti měsících
- ano, během posledního půl rok až roku
- ano, během posledního roku až dvou
- ano, před více jak dvěma lety
- ne, nikdy

11. Jak bezpečně se cítíte v ČR? Ohodnoťte známkou 1 až 5 (1 = nejlepší, 5 = nejhorší).

12. Stal(a) jste se někdy vy, případně rodinní příslušníci účastníkem nebezpečné situace v rámci celé České republiky (přestupky, trestné činy aj.)?

- ano
- ne

13. Co nebo koho považujete za skutečnou hrozbu pro mír ve světě a bezpečnost ČR i celé Evropy?

- teroristické skupiny, případně jednotlivce
- mezinárodní organizovaný zločin
- radikální náboženská hnutí
- ekonomické / válečné uprchlíky
- krajně pravicové strany
- krajně levicové strany
- cizince žijící v ČR
- jiné

14. Považuje uprchlíky z jiných zemí za reálnou hrozbu pro mír a bezpečnost v České republice?

- rozhodně ano
- spíše ano

- spíše ne
- rozhodně ne
- nemohu posoudit

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jitka Drazinská

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Bezpečnostní systém České republiky

Rok: 2016

Počet stran textu: 52

Celkový počet stran příloh: 7

Počet titulů českých použitých zdrojů: 39

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: JUDr. Zdeněk Fiala Ph.D.